

OTWARTY DIALOG

Podsumowanie prac legislacyjnych
nad ustawą lustracyjną nr 4359a
„O oczyszczeniu władzy”

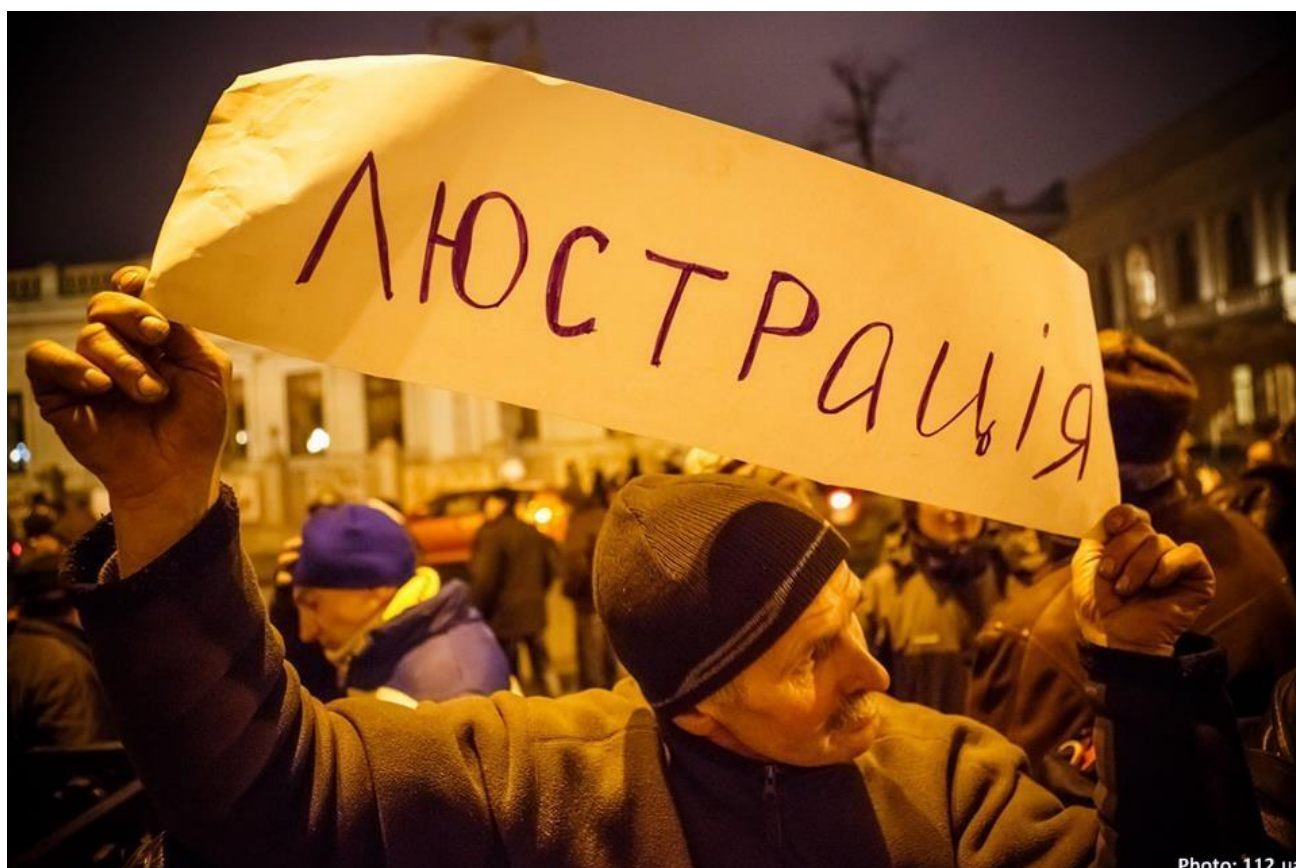

Photo: 112.ua

Raport podsumowuje problematykę ukraińskiej lustracji w kontekście aktualnych uwarunkowań politycznych i szczegółowo opisuje prace nad ustawą „O oczyszczeniu władzy” przyjętą przez Radę Najwyższą Ukrainy 16 września 2014 r.

Copyright: Fundacja Otwarty Dialog, listopad 2014 r.

00-580 Warszawa

Al. Szucha 11a lok. 21

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu

www.odfoundation.eu

Kierownik projektu:

Agnieszka Piasecka agnieszka.piasecka@odfoundation.eu

Autorzy:

Agnieszka Piasecka agnieszka.piasecka@odfoundation.eu

Bartosz Kramek bartosz.kramek@odfoundation.eu

Redakcja i korekta:

Lyudmyla Kozlovska lyudmyla.kozlovska@odfoundation.eu

Oprawa graficzna:

Andriy Osavoliuk andriy.osavoliuk@odfoundation.eu

Zdjęcie na okładce: 112.ua

Ewentualny przedruk tego materiału w całości lub w części możliwy jest za zgodą redakcji.

SPIS TREŚCI:

1. LUSTRACJA: TŁO HISTORYCZNE I POLITYCZNE	4
2. INICJATYWY LUSTRACYJNE PO ZAKOŃCZENIU PROTESTÓW NA MAJDANIE W LUTYM 2014 R.	5
3. SPOŁECZNY KOMITET LUSTRACYJNY I JEGO DZIAŁALNOŚĆ.....	8
4. USTAWA „O OCZYSZCZENIU WŁADZY”	9
5. ROZWÓJ WYPADKÓW PO UCHWALENIU USTAWY PRZEZ RADĘ NAJWYŻSZĄ	11
6. KONTROWERSJE I ŹRÓDŁA KRYTYKI	12
7. STAN OBECNY I PERSPEKTYWY.....	13
8. DZIAŁANIA FUNDACJI OTWARTY DIALOG	15
9. PODSUMOWANIE	16
Załącznik numer 1 PROPOZYCJE ZMIAN DO USTAWY „O OCZYSZCZENIU WŁADZY”	18
Załącznik numer 2 TREŚĆ USTAWY „O OCZYSZCZENIU WŁADZY”	21

1. LUSTRACJA: TŁO HISTORYCZNE I POLITYCZNE

Termin „lustracja” pochodzi od łacińskiego terminu *lustratio* (rozzaśniać, czyścić). W antycznej Grecji i Rzymie oznaczał on specjalny rytuał mający na celu oczyszczenie jednostki bądź wspólnoty ze złych wpływów, pecha lub kolektywnej winy¹. Jako narzędzie prawne stosowane w rozliczeniach z przeszłością w szczątkowej formie była obecna w próbach amerykańskich rozliczeń po wojnie secesyjnej w połowie XIX w. a także w procesach denazyfikacji i defaszycacji po II wojnie światowej. Lustracja w najbardziej powszechnym i nowoczesnym rozumieniu jako rozwiązanie systemowe służące generalnej weryfikacji osób pełniących funkcje publiczne pojawiła się w Czechosłowacji - pierwszym państwie postkomunistycznym, w którym wprowadzono w życie ten proces. Lustracja w różnej formie i z różnym skutkiem została następnie przeprowadzona w większości postkomunistycznych krajów Europy Środkowej i państwach bałtyckich. Także po zwycięstwie rewolucji róż w Gruzji (2003 r.) i objęciu urzędu prezydenta przez Mikheila Saakashvili (2004 r.) lustracja została uchwalona przez parlament, ale zablokowana na drodze sądowej.

Lustracja jest często rozumiana jako weryfikacja polityków i urzędników państwowych, ale pomimo istotnych podobieństw występuje pomiędzy nimi pewna zasadnicza różnica. Weryfikacja jest (i powinna być) przeprowadzana w każdym kraju w celu sprawdzenia kandydatów do objęcia stanowisk w służbie publicznej. Lustracja jest natomiast specjalną formą weryfikacji, której zasadniczym celem jest ograniczenie możliwości ubiegania się o stanowiska tych osób, które mogłyby stanowić zagrożenie dla przechodzącego transformację państwa po końcu rządów poprzedniego (niesuwerennego, niedemokratycznego, naruszającego prawo) reżimu.

Lustrację często przeprowadza się w celu zabezpieczenia tzw. sprawiedliwości czasu transformacji (ang. *transitional justice*). Jej zakres stosowania i metody mogą się znacząco różnić. W niektórych przypadkach osoby powiązane z poprzednim reżimem otrzymywały po prostu zakaz pracy w administracji państwowej. W innych przypadkach dążono raczej do uzyskania zgody narodowej, czego przykładem może być rozwiązanie oparte na ustanowieniu tzw. Komisji Prawdy i Pojednania, której pierwowzorem była komisja biskupa Desmond Tutu w Południowej Afryce po upadku apartheidu. Zastosowane rozwiązania zależą zazwyczaj od tego jak agresywny wobec własnych obywateli był poprzedni reżim oraz do jakiego stopnia społeczeństwo jest skonsolidowane i zdeterminowane by odsunąć jego dawnych przedstawicieli od wpływu na nową rzeczywistość. Silna polaryzacja społeczna znajduje zazwyczaj swoje odbicie w podziałach politycznych czyniąc osiągnięcie porozumienia umożliwiające wprowadzenie w życie odpowiednich rozwiązań legislacyjnych istotnie trudniejszym.

Aby uregulować kwestie związane z lustracją Rada Europy przyjęła Rezolucję 1096 (1996 r.)² która określa wytyczne dotyczące rozliczeń z przeszłością w państwach postkomunistycznych. Chociaż rezolucja na wprowadzenie rozwiązań lustracyjnych wyznacza termin nie późniejszy niż 10 lat od momentu rozpoczęcia transformacji ustrojowej, w praktyce stała się drogowskazem także dla państw, które obecnie przechodzą przez rewolucyjną zmianę władzy. Rezolucja jest również główną podstawą do orzekania w sprawach dotyczących lustracji toczących się przed Europejskim Trybunałem ds. Praw Człowieka w Strasburgu.

W przypadku Ukrainy lustracji po upadku komunizmu w Europie Środkowej i Wschodniej nie przeprowadzono (zazwyczaj nawet w warstwie symbolicznej, odnoszącej się do obecności relikwów komunizmu w pamięci historycznej i przestrzeni publicznej), a uwarunkowania polityczne czyniły jakkolwiek kompromis w tej materii niemożliwym. Transformacja ustrojowa związana z rozpadem ZSRR i uzyskaniem niepodległości przez Ukrainę była - co obserwujemy w sposób szczególny w

¹ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/351853/lustration>

² Pełen tekst: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=http%3A//assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta96/ERES1096.htm>

ostatnich miesiącach - powierzchowna. W efekcie w strukturach władzy pozostało wiele osób w różny sposób powiązanych z minionym komunistycznym reżimem, które nigdy nie przerwały swoich formalnych i nieformalnych związków ze strukturami byłego ZSRR, w tym ze strukturami bezpieczeństwa i wywiadu (KGB, GRU) działającymi obecnie na rzecz Federacji Rosyjskiej.

Temat lustracji stał się widoczny podczas pomarańczowej rewolucji w 2004 r., którą zapoczątkowały masowe protesty społeczne przeciwko sfałszowaniu wyborów prezydenckich na rzecz kandydata Partii Regionów Viktora Yanukovycha, wspieranego przez urzędującego prezydenta Leonida Kuchmę. Wtedy też pojawiły się pierwsze inicjatywy zmierzające do rozliczenia z totalitarną przeszłością. Znany dysydent antykomunistyczny i deputowany ukraińskiego parlamentu Levko Lukyanenko wystąpił z inicjatywą przeprowadzenia lustracji mającej na celu weryfikację, czy osoby kandydujące na kierownicze stanowiska w organach władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym nie uczestniczyły w fałszowaniu wyborów prezydenckich w 2004 roku, oraz czy nie były tajnymi i świadomymi współpracownikami byłych sowieckich służb bezpieczeństwa. Obok lustracji, Lukyanenko proponował jednakże amnestię i pojednanie ogólnonarodowe w imię budowy wspólnej przyszłości oparte na przyznaniu się do wymienionych czynów. Nie spotkało się to natomiast z większym odzewem i jego koncepcje ostatecznie nie przybrały formy inicjatywy ustawodawczej. Wkrótce potem z inicjatywy Bloku Julii Tymoszenko powstał projekt ustawy numer #7028³, który jednak został odrzucony podczas prac w komisjach Rady Najwyższej Ukrainy. Taki sam los spotkał wtedy kolejny projekt ustawy lustracyjnej złożony z inicjatywy lidera partii Swoboda, Oleha Tyahnyboka, który swoją inicjatywę ponowił w 2012 r. - również bez rezultatu.

Po upadku rządów Viktora Yanukovycha w lutym 2014 r. lustracja jako jeden z głównych postulatów społecznych (obok integracji europejskiej i walki z korupcją) powróciła do głównego nurtu życia politycznego w zmodyfikowanej formie: tym razem miała służyć przede wszystkim jako narzędzie do walki ze starą skorumpowaną klasą polityczną i urzędniczą, postrzeganą jako główna przeszkoda na drodze do modernizacji kraju.

Drugim czynnikiem podnoszącym temperaturę debaty publicznej była jakość dowodzenia w tzw. strefie ATO (strefie działań ukraińskiej operacji antyterrorystycznej we wschodnich regionach kraju skierowanej przeciwko nielegalnym ugrupowaniom zbrojnym wspieranym przez Rosję) powodującą duże straty wśród sił ukraińskich. Operacja antyterrorystyczna została ogłoszona 15 kwietnia 2014 r. i trwa do chwili obecnej. Społeczeństwo, zasadniczo słusznie, obarczało odpowiedzialnością za nie Ministerstwo Obrony i sztab generalny, jak również dowództwo operacji. Podejrzewano, że często w sposób celowy dowództwo prowadzi działania nieudolnie, co jest z kolei spowodowane przez znaczącą infiltrację ukraińskich struktur siłowych ze strony rosyjskich służb wywiadowczych. Wpływała na nie również korupcja prowadząca do przypadków sprzedaży zaopatrzenia dla uczestniczących w walkach oddziałów na czarnym rynku, a nawet prób jego sprzedaży (w tym amunicji) własnym żołnierzom⁴. Z tych powodów stojący na czele Społecznego Komitetu Lustracyjnego Yehor Sobolev określił planowane ustawodawstwo lustracyjne mianem „prawa pisanego krwią naszych żołnierzów”⁵.

2. INICJATYWY LUSTRACYJNE PO ZAKOŃCZENIU PROTESTÓW NA MAJDANIE W LUTYM 2014 R

³ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=22947

⁴ <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/mongol-szachuje-ukraincow-w-wojsku-oskarzenia-o-zdrade-i-przecieki,456991.html>

⁵ <http://ua.odfoundation.eu/a/4422,propoziciji-shchodo-zmin-i-planu-podalshoyi-roboti-nad-zakonom-pro-ochishchennya-vladi-priynvatogo-v-pershomu-chitanni-14-serpnya-2014-roku-verhovnoyu-radoyu-ukrayini>

Rosnąca presja społeczna dotycząca lustracji (ilustrowana często drastycznym w swej istocie hasłem: lustracja albo kastracja) spowodowały, że wielu parlamentarzystów i aktywistów społecznych zaczęło równolegle pracować nad projektami lustracyjnymi, formować społeczne komitety lustracyjne i przygotowywać propozycje ustaw, spośród których wiele wpłynęło ostatecznie do Rady Najwyższej Ukrainy. Należy zauważyć, że zarówno w społeczeństwie, jak i licznych grup roboczych rozumienie terminu lustracja przyjmowało bardzo różne formy (od identyfikacji współpracowników służb specjalnych państw trzecich po lustrację majątkową służącą walce z korupcją po rozwiązania hybrydowe).

W tym okresie, do dn. 9 kwietnia 2014 r. w Radzie Najwyższej zarejestrowano cztery różne projekty ustawy lustracyjnej:

- #4570⁶ złożony przez Oleha Tyahnyboka z partii Swoboda;
- #4570-1⁷ złożony przez Volodymyra Arieва (Batkiwszczyna, wcześniej Blok Nasza Ukraina);
- #4570-2⁸ złożony przez Valeriya Patzkana (UDAR);
- #4570-3⁹ złożony przez Romana Chernehya (także UDAR).

Ustawa wysunięta przez Swobodę była projektem najbardziej radykalnym. Przewidywała ona usunięcie wszystkich sędziów i prokuratorów sprawujących swoją funkcję w okresie rządów Viktora Yanukovycha (2011-2014 r.), a także wszystkich wyższych urzędników państwowych, jacy dopuścili się korupcji lub uczestniczyli w jakichkolwiek akcjach przeciwko protestującym na Majdanie. Ustawa nie przewidywała w ich przypadku prawa apelacji od decyzji lustracyjnej w postaci odwołania do sądu ani jakiegokolwiek innego organu. Poddane lustracji miały być wszystkie stanowiska publiczne począwszy od prezydenta Ukrainy i kierownictwa jego administracji, premiera i członków Gabinetu Ministrów (rządu), a także szefów departamentów, wydziałów i ich zastępców we wszystkich centralnych, regionalnych i lokalnych urzędach administracji państwowej. Za lustrację odpowiedzialna była Komisja powoływana przez Radę Najwyższą Ukrainy i mająca niezależny status. Zgodnie z projektem każda sprawa była przygotowana indywidualnie a każda ze stron mogła odwołać się od orzeczenia do sądu.

Projekt wysunięty przez Batkiwszczynę poza stanowiskami wskazanymi w projekcie Swobody wspominał dodatkowo o urzędnikach Autonomicznej Republiki Krymu oraz Centralnej Komisji Wyborczej oraz wszystkich środowiskach prawniczych, włączając adwokatów. Obligatoryjnemu zwolnieniu z zajmowanej posady poddani lustracji podlegali jeżeli:

- należeli do jakichkolwiek centralnych i regionalnych jednostek Partii Komunistycznej Ukrainy;
- byli funkcjonariuszami bądź współpracownikami KGB;
- byli studentami Wyższej Szkoły Komitetu Bezpieczeństwa Państwowego (KGB) przy Radzie Ministrów ZSRR im. F. Dzierżyńskiego w Moskwie oraz innych szkół i kursów dla oficerów KGB;
- w okresie rządów Viktora Yanukovycha wydawali wyroki przeciwko protestującym (sędziowie), inicjowali lub zezwalali na akcje przeciwko uczestnikom EuroMajdanu;
- dopuszczali się korupcji.

⁶ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50422

⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50566

⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50567

⁹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50579

Ustawa przewidywała stworzenie niezależnej Państwowej Komisji Lustracyjnej Ukrainy odpowiedzialnej za przeprowadzenie weryfikacji w sposób zdecentralizowany – komisja miała mieć centralne biuro oraz przedstawicielstwa regionalne synchronicznie wykonujące obowiązki. Jej skład, procedura naboru oraz uprawnienia zostały bardzo dokładnie opisane wraz z zagwarantowaniem budżetu dającego jej możliwość efektywnego działania. Ustawa nie przewidywała możliwości odwołania do sądu od negatywnego wyniku weryfikacji.

Projekty wniesione przez UDAR były w największym stopniu zbliżone do polskich rozwiązań lustracyjnych i najbardziej liberalne. Przewidywały weryfikację tylko trzech najwyższych kategorii urzędników państwowych włączając w to deputowanych ludowych (członków parlamentu) Ukrainy, ministrów i wiceministrów, członków Centralnej Komisji Wyborczej, członków Wyższej Rady Sądownictwa oraz sędziów najwyższych centralnych sądów. Zwolnieniu miały podlegać osoby, które:

- zajmowały kierownicze stanowiska w organach Partii Komunistycznej Ukrainy, Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego;
- ponosiły odpowiedzialność za jakąkolwiek działalność w postaci decyzyjnej lub wspierającej prześladowania opozycji parlamentarnej oraz obywateli za ich polityczną lub społeczną aktywność w okresie od 15 grudnia 2000 r. do 23 stycznia 2005 r. (druga kadencja prezydenta Leonida Kuczmy), oraz od 1 kwietnia 2010 do 1 kwietnia 2014 r. (rządy Viktora Yanukovycha);
- ponosiły odpowiedzialność za udowodnione uczestnictwo w jakichkolwiek fałszerstwach wyborczych.

Ustawa ta przewidywała stworzenie niezależnego Komitetu Lustracyjnego w postaci urzędu mającego uprawnienia do prowadzenia lustracji oraz precyzowała jego pełnomocnictwa i wiązała jego kadencję z kadencją Rady Najwyższej.

9 kwietnia 2014 r. Przewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy i tymczasowa (do czasu przeprowadzenia wyborów prezydenckich) głowa państwa Oleksandr Turchynov (będący jednocześnie jednym z liderów partii Batkiwszczyna) zasugerował wycofanie wszystkich projektów ustaw lustracyjnych i skierował prośbę do przewodniczącego Społecznego Komitetu Lustracyjnego Yehora Soboleva o podjęcie próby unifikacji zaproponowanych rozwiązań. Nie powstrzymało to jednakże deputowanych Romana Chernehy (Udar) i Serhiya Kaplina (Udar) przed zarejestrowaniem kolejnych propozycji oznaczonych następnie jako #4678¹⁰, oraz #4678-1¹¹. Zatem w okresie od końca lutego do początku kwietnia 2014 r. powstało łącznie 6 projektów ustaw lustracyjnych zarejestrowanych oficjalnie w Radzie Najwyższej. Oprócz tego istniały koncepcje aktywistów społecznych z rozmaitych lokalnych komitetów obywatelskich (spośród których jednak postać przemyślanego projektu miały jedynie opracowania Charkowskiej Grupy Obrony Praw Człowieka reprezentowanej przez Yevhena Zakharova).

Powszechnie rozumiano, że Ukraina powinna rozpocząć proces oczyszczenia władzy od generalnego przeglądu i weryfikacji wymiaru sprawiedliwości, uważanego za jedno z głównych siedlisk korupcji w kraju. Wobec tego, w dn. 8 kwietnia 2014 r. Rada Najwyższa przyjęła ustawę „O odnowieniu zaufania do aparatu sprawiedliwości”¹², na podstawie której powołana została Tymczasowa Komisja ds. Weryfikacji Sędziów.

Komisja miała się składać z 15 członków (wyznaczanych w równej liczbie przez Sąd Najwyższy, Radę Najwyższą i Pełnomocnika Rządu ds. Walki z Korupcją) i funkcjonować tylko przez rok od

¹⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50613

¹¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50659

¹² <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>

chwili powołania. Weryfikacja prowadzona przez Komisję miała dotyczyć przypadków łamania przysięgi sędziowskiej, w zakresie naruszenia m. in. zasad obiektywizmu i bezstronności orzekania. W tym celu sprawdzane miało zostać w szczególności procedowanie w zakresie prawa procesowego i materialnego.

Raport z indywidualnej weryfikacji miał być wysyłany do Wyższej Rady Sądownictwa, która w założeniach ma podejmować decyzje co do dalszego losu danego sędziego. Rada może pozostawić go na stanowisku, nakłonić do odejścia w stan spoczynku lub - w uzasadnionych przypadkach - zainicjować postępowanie prokuratorskie. W praktyce jednak Wyższa Rada Sądownictwa nie ukonstytuowała się, gdyż organy odpowiedzialne za wyznaczenie jej członków nie dopełniły formalności (paraliż decyzyjny parlamentu i prezydenta).

3. SPOŁECZNY KOMITET LUSTRACYJNY I JEGO DZIAŁALNOŚĆ

26 lutego 2014 r. Arseniy Yatsenyuk, któremu Rada Najwyższa powierzyła misję stworzenia rządu po ucieczce prezydenta Yanukovycha i rozpadzie rządzącej koalicji Partii Regionów z komunistami nominował Yehora Soboleva, znanego dziennikarza śledczego i jednego z liderów protestów społecznych na Majdanie, na stanowisko przewodniczącego Ukraińskiego Komitetu Lustracyjnego¹³. Sobolev został zaprezentowany publicznie tego samego dnia¹⁴ razem z pozostałymi członkami nowego rządu (Gabinetu Ministrów) podczas zgromadzenia na kijowskim Majdanie. Jednocześnie Komitet Lustracyjny nigdy nie uzyskał jakiegokolwiek osobowości urzędowej (jego funkcjonowania nie regulowało żadne ustawodawstwo), ani nie otrzymał budżetu na swoje działania, a zatem też formalnej możliwości pracy. Wskazywałoby to na fakt, że faktyczne oczyszczenie władzy nie znajdowało się szczególnie wysoko na liście priorytetów nowych władz Ukrainy.

Pomimo braku funduszy i prawnej podstawy do działania (posiadając de facto jedynie statusu nieformalnej organizacji społecznej), Komitet Lustracyjny, w oparciu o zaangażowanie aktywistów społecznych kontynuował prace nad szerzeniem wiedzy o lustracji w społeczeństwie i wywieraniem presji na polityków (często w formie głośnych manifestacji pod Radą Najwyższą i innymi organami władzy) w celu opracowania jej mechanizmów i wprowadzenia w życie, a - od początku kwietnia 2014 r. - także nad sformowaniem jednej kompromisowej propozycji ustawy lustracyjnej zgodnie z prośbą wysuniętą przez Przewodniczącego Rady Najwyższej Turchynova.

Komitet Lustracyjny składa się z pracujących społecznie prawników, aktywistów obywatelskich i dziennikarzy. Z czasem pozyskał także wsparcie grupy ukraińskich deputowanych na czele z niezrzeszonym posłem Yuriyem Derevyanko (wybrany do parlamentu z okręgu jednomandatowego jako przedstawiciel niszowej partii Front Zmian). Kampanię prolustracyjną aktywnie wspierały rozmaite inicjatywy obywatelskie, często wywodzące się z ruchu społecznego EuroMajdanu (jak AutoMajdan kierowany przez Serhiya Kobę) i organizacje pozarządowe (w tym m. in. Fundacja Otwarty Dialog). Siłą Komitetu, obok szerokiego wsparcia i osobistej popularności stojącego na jego czele Soboleva, była także regularna i intensywna komunikacja ze społeczeństwem prowadzona przy wykorzystaniu mediów społecznościowych i briefingów prasowych organizowanych w Ukraińskim Medialnym Centrum Kryzysowym.

Komitet prowadził akcje prolustracyjne pod hasłem „Czysta władza”. Posiadał przedstawicieli regionalnych w poszczególnych obwodach kraju.

¹³ <http://www.kyivpost.com/content/politics/on-kyivs-independence-square-tonight-arseniy-yatseniuk-nominated-as-prime-minister-to-lead-new-government-337700.html>

¹⁴ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/10665800/Ukraines-new-government-Whos-who.html>

Członkowie i aktywiści Komitetu niejednokrotnie spotykali się z próbami wywierania presji mającej storpedować bądź ograniczyć ich działalność, najczęściej w postaci gróźb pod swoim adresem. 13 czerwca 2014 r. tzw. "nieznani sprawcy" włamali się do kijowskiego mieszkania rodziców żony Yehora Soboleva, szefa Społecznego Komitetu Lustracyjnego. Sprawcy - poza pozostawieniem wyraźnych śladów swojej obecności w postaci ogólnego nieporządku i dewastacji mienia - nie zabrali niczego, pozostawiając nawet laptopa. Wobec lustracji i samego Soboleva prowadzono także intensywną i brutalną kampanię zniesławiającą zarzucając mu rosyjskie pochodzenie, szpiegostwo na rzecz Rosji i celowe tworzenie złych rozwiązań lustracyjnych w celu "skonfliktowania narodu", prowokowania konfliktów wewnętrznych i osłabianiu państwa w czasie konfliktu z Rosją¹⁵.

4. USTAWA „O OCZYSZCZENIU WŁADZY”

12 czerwca 2014 r. zaprezentowano publicznie pierwszy projekt ustawy lustracyjnej opracowany przez Społeczny Komitet Lustracyjny.

Pierwszy unifikacyjny projekt ustawy¹⁶ zakładał między innymi, że każdy urzędnik państwowy lub kandydat na stanowisko publiczne powinien przechodzić przez badania wariograficzne (test przeprowadzany w oparciu o wykrywacz kłamstw). Podobnie jak w projektach parlamentarnych decyzja komisji weryfikacyjnej była automatyczna i nie dawała żadnej możliwości odwołania się drogą sądową od jej decyzji.

W następstwie dyskusji nad projektem i krytycznych opinii otrzymanych od ekspertów zarówno z Ukrainy, jak i z zagranicy tekst projektu został zmieniony i budzący największe kontrowersje zapis o wykrywaczu kłamstw usunięto.

Drugi projekt ustawy zaproponowany przez Komitet Lustracyjny i zarejestrowany¹⁷ 24 lipca 2014 r.¹⁸ był kompromisem politycznym pomiędzy oczekiwaniami Swobody, Batkiwyszczyny i UDAR-u, natomiast sugestie Charkowskiej Grupy Obrony Praw Człowieka (postulującej ograniczenie kręgu urzędników poddanych lustracji i stworzenie niezależnego organu lustracyjnego) nie zostały uwzględnione na tym etapie¹⁹. Pomysł powołania niezależnej od władzy wykonawczej instytucji odpowiedzialnej za przeprowadzenie lustracji z inicjatywy wspierających lustrację parlamentarzystów zarzucono, argumentując to potrzebą wprowadzenia zmian w konstytucji i koniecznością poniesienia znaczących dla zmagającego się z ciężkim kryzysem ekonomicznym kraju kosztów.

Kluczowe założenia tego projektu ustawy przyjętego następnie przez Radę Najwyższą w pierwszym czytaniu 14 sierpnia 2014 r. zakładały:

- przeprowadzenie weryfikacji przez Narodową Agencję ds. Służby Cywilnej, która od 2011 roku jest niezależną instytucją o specjalnym statusie. Powołana w 1994 roku, ma za zadanie ma wspieranie państwowej polityki kadrowej oraz reformę i ciągłe podnoszenie kompetencji urzędników państwowych; jej przewodniczący powoływany jest i odpowiada przed premierem;
- każda jednostka administracji państwowej, w tym organy administracji terytorialnej miała za zadanie utworzyć własną komisję weryfikacyjną a kierownik danego urzędu miał za zadanie

¹⁵ http://t-weekly.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12065

¹⁶ <http://en.odfoundation.eu/i/fmfiles/pdf/yd1306144-proekt-12-06-14-eng-done.pdf>

¹⁷ Pełen tekst projektu: <http://odfoundation.eu/i/fmfiles/pdf/draft-law-purification-government-4359a-eng.pdf>

¹⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51795

¹⁹ Z rozmowy z Borysem Zakharovem przeprowadzonej 28 sierpnia 2014 roku oraz na podstawie porównania obydwu projektów.

czuwać nad przeprowadzeniem tego procesu; informacja o przeprowadzanej weryfikacji miała zostać umieszczona na stronie internetowej Narodowej Agencji ds. Służby Cywilnej;

- weryfikacja miała przebiegać trójtorowo: 1) pod kątem praktyk korupcyjnych za czasów reżimu Viktora Yanukovycha, a także 2) podejmowania działań przeciwko uczestnikom EuroMajdanu na przełomie 2013/2014 r. oraz 3) szeroko rozumianej współpracy z KGB;
- w aspekcie majątkowym (antykorupcyjnym) - przeprowadzenie lustracji obejmującej całościową weryfikację dochodów osób podlegających temu procesowi, a także wszystkich aktywów finansowych członków rodziny pierwszego i drugiego stopnia;
- od orzeczenia lustracyjnego przysługiwało odwołanie do sądu administracyjnego.

Zgodnie z regulaminem Rady Najwyższej pomiędzy głosowaniami w pierwszym i drugim czytaniu przez dwa tygodnie można wносить ewentualne zmiany do projektu ustawy. Każda poprawka może być wniesiona albo poprzez jednego z deputowanych - inicjatorów projektu, jednego lub więcej deputowanych w ogóle, lub przez komitety społeczne, które współpracujące przy powstawaniu ustawy.

Konsultacje społeczne mające na celu poznanie opinii aktywistów i ekspertów zostały przeprowadzone dwukrotnie: 26 sierpnia i 2 września 2014 r.

Wśród zgłoszonych postulatów znalazły się przede wszystkim oczekiwania uproszczenia procedury weryfikacyjnej i zwiększenia jej przejrzystości, skrócenia okresu zakazu wykonywania funkcji publicznych, oraz co najistotniejsze – powołania niezależnej instytucji odpowiedzialnej za weryfikację. Szczegółowe omówienie rekomendacji mających w zamierzeniu wytyczać kierunek modyfikacji ustawy lustracyjnej, które zostały opracowane przez ekspertów międzynarodowych zaangażowanych przez Fundację Otwarty Dialog znajdują się w załączniku nr 1 <<Propozycje zmian do Ustawy Ukrainy „O oczyszczeniu władzy” przyjętej w pierwszym czytaniu dnia 14 sierpnia 2014 r. oraz uwagi do ustawy przyjętej w całości>> do niniejszego raportu. Uwagi ukraińskich ekspertów zostały omówione w sekcji pn. Kontrowersje.

16 września 2014 r. pod wpływem ogromnej presji ze strony społeczeństwa Rada Najwyższa ostatecznie przegłosowała ustawę „O oczyszczeniu władzy” w jej trzeciej edycji (po licznie wniesionych poprawkach). Ustawę przez cały dzień próbowano poddać pod głosowanie cztery razy - za każdym razem brakowało kworum. Skuteczna okazała się dopiero piąta próba, kiedy późnym popołudniem udało się wnieść ustawę pod obrady parlamentu i w ciągu dziesięciu minut przegłosować²⁰. Jednocześnie przez cały dzień przed budynkiem Rady Najwyższej odbywały się masowe protesty, których uczestnicy żądali przyjęcia ustawy. Od rana gromadzono opony i zablokowano ulicę Hrushevskiego. Temperatura protestów sięgnęła zenitu w drugiej połowie dnia, kiedy podpalono zgromadzone opony i wrzucono do kosza na śmieci wychodzącego z budynku Rady deputowanego Partii Regionów Vitaliya Zhuravskiego, który zastąpił zainicjowaniem styczniowych ustaw o sankcjach karnych wobec protestujących na Majdanie²¹ (tzw. prawo o dyktaturze). Pomimo przyjęcia ustawy przez Radę, aż do 25 września 2014 r. (kiedy została opublikowana na stronie internetowej parlamentu, jej ostateczna treść pozostawała nadal tajemnicą dla opinii publicznej²².

25 września 2014 r. Oleksandr Turchynov, Przewodniczący Rady Najwyższej, podpisał ustawę i przekazał ją do podpisu przez prezydenta.

²⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51795

²¹ http://lb.ua/news/2014/09/16/279581_verhovnaya_rada_smogla_chetireh.html

²² <http://iportal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/98032.html>

Według finalnego brzmienia ustawy, lustracja na Ukrainie opierać się ma na następujących zasadach:

- proces weryfikacji będzie nadzorowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości;
- kierownik każdej jednostki administracji publicznej będzie odpowiedzialny za przeprowadzenie weryfikacji w swojej instytucji;
- każdy kandydat na stanowisko w administracji publicznej objęty ustawą będzie zobowiązany do złożenia deklaracji lustracyjnej, w której poinformuje o źródłach swoich dochodów, oraz pozostałych przewidzianych prawem kwestiach, takich jak aktywny udział w akcjach przeciwko uczestnikom EuroMajdanu;
- zostanie utworzona Społeczna Rada Lustracyjna przy Ministerstwie Sprawiedliwości mająca za zadanie wspierać i kontrolować prace Ministerstwa w zakresie lustracji; jednocześnie ustawa nie precyzuje organu odpowiedzialnego za powołanie, trybu powołania i zakresu odpowiedzialności Rady;
- zakres stanowisk podlegających lustracji został ograniczony do trzech najwyższych szczebli urzędników państwowych na wszystkich szczeblach administracji państwowej, z wyłączeniem stanowisk obieralnych. Stanowiska obieralne według raportu Rady Europy będącego uzupełnieniem Rezolucji 1096²³ i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie powinny podlegać lustracji, gdyż procedura wyboru przez społeczeństwo jest uznawana za wystarczające zabezpieczenie²⁴. Jednakże w ukraińskim kontekście politycznym, w którym nieprzejrzysta ordynacja wyborcza pozwala na głosownie jedynie na listy partyjne (bez głosowania na konkretne nazwisko kandydata do parlamentu), to rozwiązanie budzi istotne zastrzeżenia.

5. ROZWÓJ WYPADKÓW PO UCHWALENIU USTAWY PRZEZ RADĘ NAJWYŻSZĄ

Po uchwaleniu ustawy i jej podpisaniu 25 września 2014 r. przez przewodniczącego Rady Najwyższej, zgodnie z procedurą została wysłana do podpisu przez prezydenta Petro Poroshenkę, który ustawowo ma na to 10 dni roboczych.

Pomimo początkowych obiekcji (prezydent twierdził, że lustracja jest złym rozwiązaniem dla Ukrainy w obliczu konfliktu zbrojnego i zamiast lustracji lepiej wprowadzić kompleksowe mechanizmy antykorupcyjne) 9 października 2014 r. Petro Poroshenko podpisał ustawę²⁵. W środę 15 października 2014 r. została ona oficjalnie opublikowana w dzienniku urzędowym i tego samego dnia weszła w życie²⁶. Brak nawet minimalnego okresu *vacatio legis* umożliwiającego przygotowanie instytucji państwowych do wdrożenia jej zapisów był jednym z powodów krytyki ze strony ekspertów.

3 października 2014 r. potwierdzono informację o tym, że Yulia Levochkina, deputowana Partii Regionów (oraz siostra wpływowego szefa administracji prezydenta Yanukovycha Sergeya Levochkina) pełniąca z ramienia Rady Najwyższej funkcję zastępcy przewodniczącego Komitetu Monitorującego Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy skierowała ustawę „O oczyszczeniu władzy” na ekspertyzę do Komisji Weneckiej (Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo będąca ciałem doradczym Rady Europy). Pomimo tego, że ocena Komisji nie ma żadnego wpływu

²³ Pełen tekst: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=http%3A//assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta96/ERES1096.htm>

²⁴ Raport Severina <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=7506&lang=EN>

²⁵ <http://www.pravda.com.ua/news/2014/10/9/7040274/?attempt=1>

²⁶ <http://www.golos.com.ua/Article.aspx?id=357366>

na prawo krajowe²⁷, to posunięcie wywołało ogromne emocje na Ukrainie, gdzie przeciwnicy lustracji skupieni wokół odsuniętych od władzy środowisk politycznych (wywodzący się z Partii Regionów, Partii Komunistycznej oraz części deputowanych niezależnych) wykorzystali je jako podstawę do stwierdzenia, że ustawa nie jest zgodna z prawem międzynarodowym i będzie skasowana^{28,29}.

W rzeczywistości Komisja Wenecka sformuje grupę ekspertów złożoną ze specjalistów w zakresie prawa konstytucyjnego i międzynarodowego, która rozpatrzy ustawę pod kątem jej zgodności z wytycznymi prawa europejskiego ze szczególnym naciskiem na Rezolucję 1096 (1996 r.)³⁰, a także jej spójności logicznej oraz ogólnej jakości legislacyjnej.

Podpisując ustawę prezydent Poroshenko zapewnił, że zostaną w niej wprowadzone ewentualne zmiany po otrzymaniu rekomendacji od Komisji Weneckiej³¹.

6. KONTROWERSJE I ŹRÓDŁA KRYTYKI

Obok ustawy „O odnowieniu zaufania do aparatu sprawiedliwości” ustawa „O oczyszczeniu władzy” jest drugą najbardziej atakowaną przez opozycję i kręgi powiązane z dawną Partią Regionów. Politycy i działacze kojarzeni z wywodzącym się z niej Blokiem Opozycyjnym (uzyskał 9,43 % głosów w wyborach parlamentarnych 26 października 2014 r.; jego przewodniczącym jest obecnie Yuriy Boyko, w przeszłości wicepremier i minister energetyki, uważany za bliskiego współpracownika obalonego prezydenta Yanukovycha) aktywnie działają na rzecz sparaliżowania obydwu ustaw zapowiadając ich zaskarżenie do Sądu Konstytucyjnego, a także prowadząc aktywny lobbing w instytucjach międzynarodowych, w szczególności na forum Unii Europejskiej w celu przekonywania, że tak sama idea lustracji, jak i ukraińskie mechanizmy lustracyjne są złe³².

Tymczasem prawo przynosi już pierwsze efekty. Istnieje zapis o braku wyciągania negatywnych konsekwencji wobec osób, które z własnej inicjatywy złożą rezygnację z zajmowanych stanowisk. 8 października 2014 r. skorzystał z niego p.o. Ministra Gospodarki Anatolij Maksuta. 16 października 2014 r., w pierwszy dzień po wejściu w życie ustawy lustracyjnej premier Arsenij Yatsenyuk podpisał zgodę na wypowiedzenie stosunku pracy przez 39 osób ze swojej administracji³³.

Istotne są także głosy krytyczne wobec uchwalonej ustawy oparte na przesłankach merytorycznych. Pochodzą one głównie od grupy ekspertów i inicjatorów procesu lustracyjnego na Ukrainie, początkowo zaangażowanych w prace Komitetu Lustracyjnego Soboleva, którzy później złożyli rezygnacje w akcie niezgody na obrany kierunek prac.

Jedne z najbardziej krytycznych analiz publikuje Leonid Antonenko, prominentny prawnik ukraiński, czynnie zaangażowany w prace grupy roboczej Ministerstwa Sprawiedliwości ds. wdrażania reform antykorupcyjnych. Główna linia krytyki Antonenki opiera się na stwierdzeniu, że ustawa - wbrew deklarowanym przez polityków intencjom i oczekiwaniom społecznym - wcale nie uderza w największych zbrodniarzy poprzedniego reżimu³⁴.

²⁷ <http://www.eurointegration.com.ua/news/2014/10/1/7026437/>

²⁸ <http://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2014/10/3/7026524/>

²⁹ <http://politrada.com/news/material/id/38731>

³⁰ Pełen tekst: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=http%3A//assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta96/ERES1096.htm>

³¹ http://ipress.ua/news/poroshenko_ne_vidkydaie_shcho_v_zakon_pro_lyustratsiyu_budut_vneseni_zminy_88165.html.

³²

http://tvi.ua/new/2014/10/09/opozyciyny_blok_stvoryuye_hromadskyy_rukh_zakhystu_lyudev_postrazhdalyykh_vid_zakonu_pro_lyustratsiyu

³³ <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26640364.html>

³⁴ http://www.liga.net/opinion/203839_desyat_voprosov-o-lyustratsii-po-zakonu-ob-ochishchenii-vlasti.htm

Inne istotne uwagi Leonida Antonenki dotyczą braku powołania centralnego, niezależnego organu całościowo odpowiedzialnego za lustrację. Jej zdecentralizowany charakter a zwłaszcza fakt, że to szef każdej instytucji publicznej jest odpowiedzialny za przeprowadzenie lustracji niejako "u siebie", może powodować daleko idącą uznaniowość i stwarzać pole do manipulacji. Niejako potwierdza to głośne oświadczenie Tetyany Chechetov, szefowej Urzędu Miejskiego w Charkowie, o tym, że nie widzi w swoim urzędzie osób kwalifikujących się pod ustawę³⁵. Antonenko dodatkowo zwraca uwagę na konieczność lustrowania parlamentarzystów i wytyka ideologiczny charakter spisu przeszłych stanowisk, za zajmowanie których następuje negatywne orzeczenie lustracyjne, zauważając, że taka decyzja powinna być powiązana każdorazowo z konkretną winą, a nie faktem samej przynależności do określonego gremium kierowniczego.

Krytyczne opinie formułowane są także przez Maksyma Cherkasenko, innego byłego członka Komitetu Lustracyjnego, który zwraca uwagę na fakt, że ustawa nie spełnia w obecnej postaci norm prawa międzynarodowego. Podobnie jak Antonenko, Cherkasenko postuluje stworzenie niezależnej instytucji prowadzącej lustrację w sposób zorganizowany i scentralizowany, co w większym stopniu odpowiadałoby wytycznym Rady Europy. Ekspert apeluje również o szczególną uwagę w kwestii zapewnienia właściwej ochrony prywatności i unikania tzw. dzikiej lustracji³⁶.

Ustawę publicznie krytykuje również Yevhen Zakharov³⁷, szef Charkowskiej Grupy Obrony Praw Człowieka i znany działacz zaangażowany we wsparcie protestów na Majdanie. Głównym argumentem Zakharova jest naruszenie regulaminu Rady Najwyższej podczas głosowania nad ustawą. Poza tym zwraca on, analogicznie jak inni eksperci, uwagę na brak utworzenia niezależnego organu mającego zajmować się lustracją, oraz na naruszenie prywatności osób trzecich poprzez przeglądanie stanu majątkowego zbyt szerokiego grona osób (jednakże intencją projektodawcy było ograniczenie typowej dla Ukrainy sytuacji, w której urzędnik państwowy przepisuje posiadany majątek na członków dalszej rodziny). Zakharov zadaje także pragmatyczne pytanie o nowych kandydatów do pracy w urzędach państwowych (lustracja implikuje pilną potrzebę organizacji nowego, efektywnego procesu kształcenia wysoko wykwalifikowanych urzędników publicznych).

Środowisko ukraińskich ekonomistów przyjęło postawę ostrożną wobec procesu wdrażania ustawy. Ekonomiści (często poprzez publikacje na łamach Forbes Ukraine) zadają pytanie, według jakich zasad będą dobierane osoby na stanowiska potencjalnie opróżnione masowo w krótkim czasie, zwracając jednocześnie uwagę na potrzebę przeprowadzenia szerokiej reformy służby cywilnej³⁸.

Zdaniem Prokuratora Generalnego Ukrainy Vitaliya Yaremy ustawa narusza konstytucję i spowoduje ogromną liczbę skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasbourgu ze względu na naruszenie reguły indywidualnej odpowiedzialności prawnej³⁹. Warto przy tym zaznaczyć, że w świetle składanych publicznie deklaracji, Prokurator Generalny nie popiera lustracji w ogóle, a w społecznym odczuciu prokuratura i pozostałe organy ścigania należą do najbardziej skorumpowanych struktur w kraju i dlatego bronią się przed wprowadzeniem jakichkolwiek mechanizmów weryfikacyjnych.

7. STAN OBECNY I PERSPEKTYWY

³⁵ <http://www.khpg.org/en/index.php?id=1414505064>

³⁶ <http://www.unn.com.ua/uk/news/1378976-v-zakoni-pro-lyustratsiyu-deputati-ignoruyut-rekomendatsiyi-parye-ekspert>

³⁷ http://www.pravda.com.ua/columns/2014/10/6/7039842/view_print/

³⁸ <http://forbes.ua/ua/nation/1381145-zmina-varti-abo-lyustraciya-po-ukrayinski>

³⁹ <http://ord-ua.com/2014/10/27/lyustrirovannyi-prokuror-sumshiny-podal-v-sud/?!page=1>

Obecnie (stan na 17 listopada 2014 r.) Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowuje się do wdrażania tego prawa, do czego konieczne jest opracowanie i przyjęcie aktu wykonawczego precyzującego porządek procedur i kompetencje poszczególnych struktur wewnętrznych, stworzonych celowo do przeprowadzenia procedury lustracyjnej utworzonych w ramach resortu. Przygotowywany akt wykonawczy ma na celu także określić zasady działania Społecznej Rady Lustracyjnej przy Ministerstwie⁴⁰.

Prawo lustracyjne zaczęło już funkcjonować w wymiarze praktycznym ze względu na zapis o automatycznym zwolnieniu z pracy osób z kierowniczych stanowisk w urzędach administracji publicznej oraz aparatu sprawiedliwości, jeśli przynajmniej przez rok czasu zajmowali stanowiska podczas okresu sprawowania władzy przez prezydenta Viktora Yanukovycha i nie zwolnili się na własną prośbę. Rejestr tych osób dostępny jest na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości⁴¹. Ogólna liczba zwolnionych na dzień 12 listopada 2014 r. wynosiła 350 osób⁴².

Ponadto media nieustannie donoszą o najbardziej głośnych przypadkach lustracji wyższych urzędników⁴³.

Są także pierwsze wnioski odwoławcze. Prokurator z miasta Sumy wniósł sprawę do sądu administracyjnego, kwestionując własną lustrację, twierdząc, że "nie naruszał praw człowieka, nie ma nic na sumieniu i nie rozumie, czemu traci pracę"⁴⁴.

Zwolniono także m. in. pierwszego zastępcę prokuratora generalnego Nikolaya Holomsha, który również zwrócił się od razu do sądu⁴⁵ oraz wiceministra gospodarki Anatoliya Suchomlina⁴⁶.

W związku z niejasnościami interpretacyjnymi dot. stosowania niektórych zapisów ustawy, Służba Wywiadu Zagranicznego Ukrainy jako pierwsza instytucja państwowa zwróciła się do Sądu Konstytucyjnego z prośbą o ich interpretację⁴⁷. Natomiast prokurator generalny zapowiedział zaskarżenie całości ustawy jako niezgodnej z konstytucją (czego jednak do chwili obecnej nie uczynił). Podobne deklaracje pojawiły się także ze strony części środowiska sędziowskiego (prawo ukraińskie daje taką możliwość sędziom sądów najwyższego szczebla).

Obecnie kluczowe znaczenie dla dalszego przebiegu procesu lustracyjnego na Ukrainie będzie miało przygotowywane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości precyzujące funkcjonowanie procedur weryfikacyjnych, ocena i rekomendacje Komisji Weneckiej i ich recepcja na gruncie krajowym oraz stanowisko prezydenta, nowego rządu i większości parlamentarnej wobec ewentualnych nowelizacji ustawy. Bardzo istotne będą także decyzje Sądu Konstytucyjnego (zwłaszcza po ewentualnym wpłynięciu zapowiadanych skarg).

W dalszej przyszłości duże znaczenie będzie miało również orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu w przypadku pozwania Ukrainy przez osoby uznające się za ofiary procesu lustracyjnego.

Z punktu widzenia wsparcia międzynarodowego społeczność międzynarodowa powinna pozostać aktywnym obserwatorem implementacji procesu lustracyjnego na Ukrainie. Jeden z postulatów zakładał nawet udział międzynarodowych obserwatorów w procesie lustracji przy instytucjach przeprowadzających i nadzorujących weryfikację na wzór obserwatorów - członków misji

⁴⁰ <http://imi.org.ua/news/45828-minyust-zaprosheu-jurnalistiv-i-gromadskih-aktivistiv-dopomogti-v-lyustratsiji-chinovnikiv.html>

⁴¹ <http://lustration.minjust.gov.ua/register>

⁴² Kalkulacji dokonano na podstawie <http://lustration.minjust.gov.ua/register>

⁴³ <http://ru.tvi.ua/new/2014/10/30/avakov-uvolil-glav-mvd-v-rovenskoj-poltavskoj-i-khmelnickoj-oblastyakh>

⁴⁴ <http://ord-ua.com/2014/10/27/lyustrirovannyi-prokuror-sumshiny-podal-v-sud/?lpage=1>

⁴⁵ <http://censor.net.ua/news/308770/zamestitel-genprokurora-golomsha-osporit-v-sude-svoe-uvolnenie>

⁴⁶ <http://www.ukrudprom.ua/news/CHerez-nedelyu-posle-naznacheniya-Kabmin-uvolil-zamministra-ekon.html>

⁴⁷ <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26646893.html>

obserwacji wyborczych. W zamierzeniu miało to zwiększać ich transparentność oraz wiarygodność - poprzez minimalizację podejrzeń o nadużywanie weryfikacji jako narzędzia walki z przeciwnikami politycznymi.

Podobną, kontrolną rolę skutecznie spełnia społeczeństwo obywatelskie, którego dalszy rozwój wymaga wsparcia w obszarze finansowym i kształcenia kompetencji liderów. Krytycznym obszarem będzie również przygotowywanie nowych kadr na potrzeby służby publicznej w formie szkoleń, seminariów, stypendiów zagranicznych i wizyt studyjnych etc., ale przede wszystkim - nowoczesnego zinstytucjonalizowanego systemu kształcenia, którego centrum powinna stać się zreformowana Wyższa Szkoła Służby Publicznej⁴⁸. W tym obszarze wskazane wydaje się skorzystanie z doświadczeń krajów takich jak Francja (École nationale d'administration), czy Polska (Krajowa Szkoła Administracji Publicznej).

8. DZIAŁANIA FUNDACJI OTWARTY DIALOG

Od marca 2014 r. Fundacja Otwarty Dialog aktywnie wspiera Komitet Lustracyjny ekspertyzami oraz działaniami informacyjnymi nt. lustracji przeprowadzanymi poza granicami Ukrainy. Zorganizowaliśmy lub współorganizowaliśmy kilka konferencji tematycznych oraz wizyt studyjnych w instytucjach zajmujących się lustracją, pamięcią historyczną, walką z korupcją, zwalczaniem przestępczości zorganizowanej i bezpieczeństwem państwa w krajach UE, które po 1989 r. przeszły transformację ustrojową. Fundacja organizowała także kilka spotkań informacyjnych dla społeczności lokalnych zachodniej i południowej Ukrainy poświęconych idei lustracji i polskim doświadczeniom lustracyjnym.

01 kwietnia 2014 r. w Hotelu Kozackim w Kijowie przeprowadzona została pierwsza poświęcona lustracji międzynarodowa konferencja pn. „Lustracja: rozwiązania dla Ukrainy”, która zgromadziła ukraińskich polityków, środowiska prawnicze, dziennikarzy i aktywistów obywatelskich. Dyskusjom na gruncie wewnątrzukraińskim towarzyszyły wystąpienia ekspertów zagranicznych (spośród których wielu zajmuje się szeroko rozumianą problematyką lustracyjną zawodowo) z Polski, Czech, Gruzji, Estonii, i Litwy, którzy przedstawili mechanizmy lustracyjne funkcjonujące w poszczególnych krajach⁴⁹. Obecny był także ekspert ze Słowenii, który na jej przykładzie wskazywał na poważne zagrożenia stojące przed Ukrainą w przypadku nie przeprowadzenia lustracji.

W okresie maj - czerwiec 2014 r. zorganizowany został cykl wizyt studyjnych z udziałem przewodniczącego Społecznego Komitetu Lustracyjnego Yehora Sobolewa, który na zaproszenie Fundacji odwiedził Paryż, gdzie koncepcja lustracji na Ukrainie została zaprezentowana m. in. parlamentarzystom francuskim, a także Parlament Europejski w Brukseli, Radę Europy w Strasburgu i Pragę, gdzie odbyło się m. in. spotkanie z dr Pavlem Žáčkiem, twórcą i pierwszym prezesem czeskiego Instytutu Badania Reżimów Totalitarnych oraz Petruską Sustrową, czechosłowacką dysydentką i współautorką czeskiej ustawy lustracyjnej, odpowiedzialną następnie z ramienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych za rozliczenie działalności służb bezpieczeństwa w okresie komunizmu.

W czerwcu 2014 r. na zaproszenie prezesa polskiego Instytutu Pamięci Narodowej, we współpracy z Fundacją, odbył się cykl spotkań w Warszawie, m. in. z kierownictwem IPN i Biura Lustracyjnego IPN, Prokuraturą Generalną, Centralnym Biurem Antykorupcyjnym oraz z niezależnymi ekspertami.

⁴⁸ <http://hspa.edu.ua>

⁴⁹ <http://en.odfoundation.eu/a/4451,results-of-the-conference-lustration-solutions-for-ukraine>

Efektem wizyt studyjnych były niektóre z rozwiązań i mechanizmów weryfikacyjnych zawartych już w pierwszym projekcie ustawy przygotowanym przez Komitet Lustracyjny w oparciu o doświadczenia zagraniczne. Fundacja przetłumaczyła go na osiem języków europejskich⁵⁰.

Ponadto, opinie i ekspertyzy autorstwa zagranicznych ekspertów były zbierane na bieżąco przez koordynatorów Fundacji i po opracowaniu przekazywane Komitetowi Lustracyjnemu, deputowanym Rady Najwyższej i innym zainteresowanym stronom. W znacznym stopniu przyczyniło się to do poprawy przejrzystości projektów legislacyjnych.

Rezultaty prac zespołu ekspertów zostały zaprezentowane na konferencji prasowej w dn. 22 sierpnia 2014 r. w formie listy wytycznych⁵¹, jakie należałoby uwzględnić w dalszych pracach nad ustawą aby w pełni spełniała wymogi prawa międzynarodowego oraz wytyczne Rady Europy (zdaniem wielu ekspertów w obecnym kształcie ustawa może zostać zakwestionowana)⁵².

11 września 2014 r. razem z USAID FAIR Justice Project zorganizowana została kolejna konferencja „Lustracja: zagraniczne doświadczenia i perspektywy na Ukrainie” mająca za zadanie poszerzyć wymianę wiedzy pomiędzy środowiskami zaangażowanymi w proces legislacyjny a zagranicznymi ekspertami oraz podsumować dotychczasowe ukraińskie prace nad lustracją.

9. PODSUMOWANIE

Rezultat aktywności Społecznego Komitetu Lustracyjnego od marca do września 2014 r. można uznać za ogromny sukces polityczny. Lustracja na Ukrainie przeszła drogę od postulatu społecznego przez ścieżkę legislacyjną do wdrożenia w życie; zaczęła również przynosić pierwsze efekty w postaci licznych rezygnacji najprawdopodobniej silnie skorumpowanych urzędników państwowych. Skuteczne oddziaływanie na niechętnie rzeczywistemu przyjęciu ustawy elity polityczne było możliwe m. in. dzięki wykorzystaniu silnej presji społecznej poprzez organizowanie manifestacji pod Radą Najwyższą. Mobilizowanie społeczeństwa było także wykorzystywane jako instrument do forsowania dymisji oraz inicjowania postępowań dyscyplinarnych i prokuratorskich wobec niektórych najbardziej obciążonych i skompromitowanych urzędników związanych z poprzednim reżimem, także na poziomie lokalnym.

Warto przypomnieć, że w sytuacji wyjściowej w Radzie Najwyższej współistniało sześć różnych, wzajemnie wykluczających się projektów legislacyjnych opracowanych przez kilka skonfliktowanych ze sobą środowisk, przy czym podzielone były nie tylko partie polityczne, ale i środowisko eksperckie. Także prezydent Poroshenko (stojący na stanowisku, że optymalną formą lustracji są wybory) ani premier Yatsenyuk nie należeli początkowo do zwolenników lustracji. Tymczasem obecnie lustracja jest jednym z głównych punktów programowych większości partii politycznych reprezentowanych w parlamencie po wyborach parlamentarnych (październik 2014 r.)

Za największy mankament lustracji na Ukrainie może być uznana sama ustawa. Niestety, wiele z rekomendacji międzynarodowych ekspertów nie zostało uwzględnionych, a stawa „O oczyszczeniu władzy” powinna w naszej ocenie zostać w sposób istotny zmodyfikowana, szczególnie w obszarze egzekwowania indywidualnej odpowiedzialności w procesie weryfikacyjnym oraz stworzenia powołanej do tego niezależnej instytucji (przy czym kwestia konieczności zmiany konstytucji jako niezbędnego do tego warunku pozostaje dyskusyjna; na pewno jednak w sposób bardzo istotny ogranicza na to szanse).

⁵⁰ <http://odfoundation.eu/a/3968,ukrainska-sciezka-lustracji-projekt-ustawy-o-oczyszczeniu-wladzy>

⁵¹ Patrz Załącznik nr 1

⁵² Więcej: <http://en.odfoundation.eu/a/4508,foreign-expertise-on-draft-law-on-purification-of-government>

Niemniej jednak treść ustawy była przedmiotem niezliczonej ilości negocjacji pomiędzy grupami politycznymi i licznymi frakcjami w ich łonie, nie tylko w celu uzyskania poparcia większości parlamentarnej, ale nawet - zapewnienia kworum podczas głosowania (co jest częstą praktyką w ukraińskim parlamencie). Ponieważ lustracja z samego swojego założenia nakłada dodatkowe rygory i godzi w interesy dużej części klasy politycznej, jej uchwalenie przez ówczesny parlament było możliwe jedynie w wyniku daleko idącego kompromisu. Spowodowało to m. in. wyłączenie deputowanych spod jej obowiązywania.

Ukraina stoi przed pilną koniecznością przeprowadzenia reform systemowych. Jednocześnie okres postrewolucyjny, przedterminowe wybory prezydenckie i parlamentarne oraz przede wszystkim - agresja rosyjska stawiająca pod znakiem zapytania integralność terytorialną i samą suwerenność państwa - nie są czynnikami sprzyjającymi. Pomimo tych negatywnych uwarunkowań lustracja stała się faktem. Ustawa pełni już także istotną rolę prewencyjno - odstraszającą. Mechanizmy weryfikacyjne są dalekie od doskonałości, ale mogą stać się dobrym punktem wyjścia dla dalszych prac. Dla porównania, zapowiadana jako jedna z kluczowych dla poprawy funkcjonowania państwa reforma decentralizacyjna (za której przeprowadzenie odpowiedzialność wzięł na siebie wicepremier Volodymyr Groysman) nie wyszła jak dotąd poza stadium studiów i analiz.

Propozycje zmian do Ustawy Ukrainy „O oczyszczeniu władzy” przyjętej w pierwszym czytaniu dnia 14 sierpnia 2014 r. oraz uwagi do ustawy przyjętej w całości

Rekomendacje i analizę do pierwszego draftu ustawy a także do wersji przyjętej w obecnej formie w pierwszym czytaniu i w całości pisali między innymi Radosław Peterman z polskiego Instytutu Pamięci Narodowej, Petruška Šustrová – współautorka czeskiej ustawy lustracyjnej, Dr Pavel Žáček – twórca i pierwszy prezes czeskiego Instytutu Badania Reżimów Totalitarnych w Pradze, adwokat Giorgi Gotsiridze z Gruzińskiego Stowarzyszenia Młodych Prawników, adwokat Anne Souleliac – doradca prawny i koordynatorka ds. praw człowieka Francuskiej Rady Adwokackiej, profesor Roman David z Uniwersytetu Lingnan w Hong Kongu – specjalista z zakresu transitional justice, adwokat Artur Bilski z Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego oraz Filip Cyuńczyk z Uniwersytetu w Białymstoku.

Ich rekomendacje były cały czas przekazywane członkom Komitetu Lustracyjnego oraz deputowanym pracującym nad ustawą.

W tym miejscu zostały zgromadzone skrótowo wytyczne i propozycje dokonania poprawek:

Należy rozważyć, czy Art 6. podpunkt 4 nie narusza prawa do ochrony prywatności osób trzecich. Proponowany zakres weryfikacji stanu majątkowego członków rodziny osoby poddawanej weryfikacji wydaje się opiniodawcy zbyt szeroki. W europejskiej tradycji prawnej nie odnotowano przypadków obejmowania weryfikacją członków rodziny osoby weryfikowanej w takim zakresie, z wyjątkiem weryfikacji specjalnej, stosowanej wobec członków służb specjalnych danego państwa i polegającej na sprawdzeniu faktu współpracy ze służbami państw trzecich robionej w sposób poufny. Nie jest to to samo co weryfikacja kandydatów na stanowiska w zwykłych organach administracji państwowej.

Należy rozważyć, czy Art. 7 *Terminy przeprowadzenia weryfikacji* jest realistyczny. Projektodawca proponuje termin 30 dni roboczych. Zdaniem ekspertów ten termin nie jest realistyczny. Doświadczenie weryfikacji innych państw podpowiada, że zbieranie informacji i porządkowanie archiwów to proces żmudny i wymagający cierpliwości – rozsądnym minimalnym realistycznym terminem byłoby co najmniej 4 – 6 miesięcy.

Projektodawca chcąc zadośćuczynić wymogom rezolucji Rady Europy 1096 (1996)⁵³ dotyczącej m.in. gwarancji możliwości odwołania się osoby negatywnie zweryfikowanej do sądu proponuje w artykule 15-ym sąd administracyjny jako sąd właściwy dla rozpatrywania tego rodzaju spraw. Należy rozważyć, czy w sytuacji nadzwyczajnej w jakiej znajduje się państwo w dobie transformacji, nie należałoby stworzyć specjalnego Trybunału Lustracyjnego złożonego z sędziów wybranych do wykonywania tego rodzaju orzeczeń i specjalnie przeszkolonych do takich spraw.

Projektodawca w Art.4 *Podstawy do negatywnej weryfikacji* wymienia stanowiska zajmowanie których w przeszłości, bądź obecnie staje się powodem do automatycznej dyskwalifikacji. Budzi zastrzeżenia brak wspomnienia o osobach pracujących w GRU i innych wojskowych służbach specjalnych ZSRR, a wymienione jest jedynie KGB. Ponadto budzi zastrzeżenia fakt pozbawiania stanowiska za samo zajmowanie takiej a nie innej pozycji, bez weryfikacji czy osoba rzeczywiście dopuściła się konkretnego czynu w czasie swojego urzędowania.

⁵³ <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta96/eres1096.htm>

Budzi wątpliwości niejasny zapis ustanawiający Narodową Agencję ds. Służby Państwowej organem odpowiedzialnym za przeprowadzenie weryfikacji. Po pierwsze Art.5 który omawia procedurę przeprowadzenia weryfikacji bardzo niejasno i nieprecyzyjnie informuje o tym, w jaki sposób osoby przeprowadzające weryfikację same zostaną zweryfikowane. Po drugie nie precyzuje procedury powoływania komisji weryfikacyjnych ani procedury ich pracy, co wydaje się być jednym z podstawowych wymogów takiego projektu. Minimalną rekomendacją ze strony opiniodawców jest precyzyjne opisanie procedury weryfikacji, w koordynacji z innymi przepisami prawa, w tym kodeksu cywilnego oraz administracyjnego i odpowiednich kodeksów wykonawczych.

Zdaniem opiniodawców należy rozważyć powstanie specjalnego niezależnego organu zajmującego się weryfikacją kandydatów na pracowników w organach administracji państwowej. Weryfikacją takich kandydatów może się zajmować Narodowa Agencja ds. Służby Państwowej pod warunkiem dania jej do tego instrumentu proceduralnego, finansowego, rozsądnych terminów działania a także zapewnienia weryfikacji tych, którzy potem będą dokonywali weryfikacji innych.

Co za tym idzie należałoby oddzielić kwestie historyczne od kwestii obecnych. Ewentualne fakty współpracy ze służbami specjalnymi ZSRR, bycia ich świadomym, dobrowolnym i tajnym współpracownikiem być może wymagałyby nowelizacji ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, przekazania mu odpowiednich archiwów z SBU oraz nadania kompetencji prokuratorskich w kwestiach naruszeń praw człowieka, zbrodni a także współpracy ze służbami ZSRR. Sam fakt wykonywania pracy dla tych struktur jako podstawa do zwolnienia i zakazu pracy budzi wątpliwości opiniodawców. Podstawą do negatywnej weryfikacji może być zatajenie faktu współpracy bądź uzasadnione wątpliwości dotyczące podejrzenia dokonania przez nich przestępstw przeciwko obywatelom Ukraińskiej SRR.

Z pozytywnych kwestii opiniodawcy doceniają zapewnienie publicznej kontroli weryfikacji – jest to bardzo ważna kwestia, a nie została zrealizowana w żadnym z państw przechodzących transformację ustrojową za wyjątkiem Komisji Prawdy i Pojednania funkcjonujących w państwach afrykańskich, w tym w RPA.

Tekst ustawy przyjętej w pierwszym czytaniu można znaleźć tu: <http://odfoundation.eu/i/fmfiles/pdf/ustawa-uchwalona-w-1-szym-czytaniu-pol.pdf>

Wstępne uwagi do ustawy przyjętej w całości 16 września 2014 r.:

- Zdecentralizowany mechanizm przeprowadzania weryfikacji oraz brak niezależnej instytucji odpowiedzialnej za jej przeprowadzenie powoduje ryzyko chaosu oraz braku rzeczywistej kontroli Ministerstwa Sprawiedliwości nad procesem a także sprzyja korupcji. Zgodnie z wytycznymi Rezolucji Rady Europy 1096 taki nowy niezależny organ powinien powstać.
- Nadal istnieje wątpliwość dotycząca dostępu do materiałów archiwalnych byłych służb komunistycznych. Z ustawy nie wynika w jaki sposób dostęp ten zostanie zapewniony i kto będzie za to odpowiedzialny.
- Prawo odwołania się do sądu od negatywnego orzeczenia weryfikacyjnego nie jest dostatecznie jasno sformułowane. Jest to prawo wynikające z konstytucji Ukrainy.
- Część ustawy przewidująca automatyczne zwolnienie z posady kategorii osób za samo zajmowanie określonych stanowisk budzi zastrzeżenia w kontekście stosowania indywidualnej odpowiedzialności wobec prawa jako uniwersalnej zasady.

Treść ustawy przyjętej w całości 16 września 2014 r. jest oddzielną częścią niniejszego raportu.

Prace ekspertów nad szczegółową analizą całości tekstu ustawy oraz dokumentów towarzyszących odnośnie zgodności z wytycznymi Rady Europy oraz zgodności z Konstytucją Ukrainy są w toku.

Treść ustawy opublikowanej w dzienniku urzędowym Ukrainy 15 października 2014 r.

tłumaczenie nieoficjalne

O lustracji władzy⁵⁴

Niniejsza Ustawa określa zasady prawne i organizacyjne dotyczące przeprowadzenia oczyszczenia władzy (lustracji) w celu ochrony i zatwierdzenia wartości demokratycznych, praworządności oraz praw człowieka na Ukrainie.

Artykuł 1. Podstawowe zasady lustracji władzy

1. Oczyszczenie władzy (lustracja) - to ustanowiony niniejszą Ustawą lub orzeczeniem sądu zakaz dla poszczególnych osób fizycznych zajmowania określonych stanowisk (bycia urzędnikiem) (dalej - stanowiska) (oprócz stanowisk wybieralnych) w organach władzy państwowej oraz w organach samorządu lokalnego.

2. Oczyszczenie władzy (lustracja) odbywa się w celu niedopuszczenia do udziału w kierowaniu państwowymi sprawami osób, które swoimi decyzjami, działaniami lub beczynnością realizowały przedsięwzięcia (i/lub sprzyjały ich realizacji), mające na celu uzurpację władzy przez Prezydenta Ukrainy Wiktora Janukowycza, naruszenie podstaw bezpieczeństwa narodowego i obrony Ukrainy lub sprzeczne z prawem naruszenie praw i swobód człowieka, i opiera się na zasadach:

- praworządności i prawomocności;
- otwartości, przejrzystości i publiczności;
- domniemania niewinności;
- indywidualnej odpowiedzialności;
- zagwarantowania prawa do obrony.

3. W ciągu dziesięciu lat od dnia uprawomocnienia się niniejszej Ustawy, stanowiska, w stosunku do których odbywa się oczyszczenie władzy (lustracja), nie będą mogły być zajmowane przez osoby, wymienione w paragrafie pierwszym, drugim, czwartym i ósmym 3 artykułu niniejszej Ustawy, jak również osoby, które nie złożyły w terminie, określonym przez niniejszą Ustawę, wniosków lustracyjnych, przewidzianych w paragrafie pierwszym 4 artykułu niniejszej Ustawy.

4. Osoby, wymienione w paragrafie trzecim, piątym - siódmym 3 artykułu niniejszej Ustawy, nie mogą zajmować stanowisk, w stosunku do których przeprowadzane jest oczyszczenie władzy (lustracja), w ciągu pięciu lat od dnia uprawomocnienia się odpowiedniego orzeczenia sądu.

5. Zakaz, przewidziany w paragrafie trzecim lub czwartym niniejszego artykułu, może być zastosowany w stosunku do osoby tylko jeden raz.

6. Zastosowanie do osoby zakazu, przewidzianego w paragrafie trzecim niniejszego artykułu, nie jest podstawą do rezygnacji z zastosowania zakazu, przewidzianego w paragrafie

⁵⁴ Patrz oryginalny tekst <http://www.golos.com.ua/Article.aspx?id=357366>

czwartym niniejszego artykułu, w przypadku występowania podstaw i na zasadzie, że są one określone przez niniejszą Ustawę.

7. Zakaz, przewidziany w paragrafie trzecim i czwartym niniejszego artykułu, nie stosuje się do osób, wymienionych w paragrafie drugim - czwartym 3 artykułu niniejszej Ustawy, którzy zostali uznani za uczestników działań bojowych podczas przeprowadzania operacji antyterrorystycznej na wschodzie Ukrainy w trybie określonym ustawodawstwem.

8. Postanowienia, działania lub bezczynność podmiotów posiadających pełnomocnictwa władcze podczas realizacji niniejszej Ustawy, można zaskarżyć w trybie sądowym.

Artykuł 2. Stanowiska, w stosunku do których stosuje się środki mające na celu oczyszczenie władzy (lustrację)

1. Środki mające na celu oczyszczenie władzy (lustrację) stosuje się w stosunku do:

1) Premiera Ukrainy, Pierwszego wicepremiera Ukrainy, wicepremiera Ukrainy, jak również ministra, naczelników centralnych organów władzy wykonawczej, którzy nie wchodzi w skład Gabinetu Ministrów Ukrainy, Prezesa Narodowego Banku Ukrainy, Przewodniczącego Antymonopolowego Komitetu Ukrainy, Przewodniczącego Funduszu Mienia Państwowego Ukrainy, Przewodniczącego Państwowego Komitetu ds. Telewizji i Radiofonii Ukrainy, ich pierwszych zastępców, zastępców;

2) Prokuratora Generalnego Ukrainy, Przewodniczącego Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Przewodniczącego Służby Wywiadu Zagranicznego Ukrainy, naczelnika Urzędu Obrony Państwowej Ukrainy, naczelnika centralnego organu władzy wykonawczej, która zapewnia kształtowanie oraz realizuje państwową politykę podatkową i/lub politykę celną, naczelnika milicji podatkowej, naczelnika centralnego organu władzy wykonawczej, który zapewnia kształtowanie oraz realizuje politykę państwową w zakresie obrony cywilnej, ich pierwszych zastępców, zastępców;

3) funkcjonariuszy wojskowych Sił Zbrojonych Ukrainy i innych formacji wojskowych utworzonych zgodnie z ustawami, oprócz żołnierzy terminowej służby wojskowej i poborowej służby wojskowej w czasie mobilizacji;

4) członków Wyższej Rady Sądownictwa, członków Wyższej Komisji Kwalifikacyjnej Sędziów Ukrainy, sędziów zawodowych, Naczelnika Państwowej Administracji Sądowej Ukrainy, jego pierwszego zastępcy, zastępcy;

5) Naczelnika Administracji Prezydenta Ukrainy, Przewodniczącego Administracji Państwowej i zarządzania sprawami Ukrainy, Kierownika Sekretariatu Gabinetu Ministrów Ukrainy, Pełnomocnika rządowego ds. polityki antykorupcyjnej, ich pierwszych zastępców, zastępców;

6) składu kierowniczego organów spraw wewnętrznych, organu centralnego władzy wykonawczej, który realizuje państwową politykę w zakresie realizacji kar kryminalnych, Państwowej służby ds. łączności specjalistycznej i ochrony informacji Ukrainy, organu centralnego władzy wykonawczej, która zapewnia kształtowanie oraz realizuje państwową politykę podatkową i/lub politykę celną, milicji podatkowej, organu centralnego władzy wykonawczej, który zapewnia kształtowanie oraz realizuje politykę państwową w zakresie obrony cywilnej;

7) osób służbowych i urzędników organów prokuratury, Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Służby Wywiadu Zagranicznego Ukrainy, Urzędu Ochrony państwowej Ukrainy, Narodowego Banku Ukrainy;

8) członków Centralnej Komisji Wyborczej, Rady Krajowej Ukrainy ds. Telewizji i Radiofonii,

przewodniczących i członków krajowych komisji, które dokonują państwowej regulacji naturalnych monopolii, państwowej regulacji w zakresie łączności i informatyzacji, rynków papierów wartościowych i usług finansowych;

9) dyrektorów państwowych, w tym skarbowych, przedsiębiorstw kompleksu obronno-przemysłowego, jak również tych przedsiębiorstw państwowych, które należą do sfery administrowania przez podmiot świadczenia usług administracyjnych;

10) innych osób służbowych i urzędników (oprócz stanowisk wybieralnych) organów władzy państwowej, organów samorządu lokalnego;

11) osób, które pretendują na zajęcie stanowisk, wymienionych w punktach 1-10 niniejszego paragrafu.

Artykuł 3. Kryteria przeprowadzenia oczyszczenia władzy (lustracji)

1. Zakaz, przewidziany w paragrafie trzecim artykułu 1 niniejszej Ustawy, stosuje się do osób, które zajmowały łącznie co najmniej jeden rok stanowisko (stanowiska) w okresie od 25 lutego 2010 roku do 22 lutego 2014 roku:

1) Prezydenta Ukrainy, Premiera Ukrainy, Pierwszego wicepremiera Ukrainy, wicepremiera Ukrainy;

2) ministra, naczelnika centralnego organu władzy wykonawczej, który nie wchodzi w skład Gabinetu Ministrów Ukrainy, Prezesa Narodowego Banku Ukrainy, Przewodniczącego Antymonopolowego Komitetu Ukrainy, Przewodniczącego Funduszu Mienia Państwowego Ukrainy, Przewodniczącego Państwowego Komitetu ds. Telewizji i Radiofonii Ukrainy, ich pierwszego zastępcy, przewodniczącego lub członka komisji krajowej, która dokonuje państwowej regulacji naturalnych monopolii, państwowej regulacji w zakresie łączności i informatyzacji, rynków papierów wartościowych i usług finansowych;

3) Prokuratora Generalnego Ukrainy, Przewodniczącego Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Przewodniczącego Służby Wywiadu Zagranicznego Ukrainy, naczelnika Urzędu Obrony Państwowej Ukrainy, naczelnika centralnego organu władzy wykonawczej, która zapewnia kształtowanie oraz realizuje państwową politykę podatkową i/lub politykę celną, milicji podatkowej, ich pierwszego zastępcy lub zastępcy, zastępcy Ministra spraw wewnętrznych Ukrainy;

4) Sekretarza Rady Bezpieczeństwa Krajowego i Obrony Ukrainy, jego pierwszego zastępcy, zastępcy;

5) Naczelnika Administracji Prezydenta Ukrainy, Przewodniczącego Administracji Państwowej i Zarządzania Sprawami Ukrainy, Kierownika Sekretariatu Gabinetu Ministrów Ukrainy, Pełnomocnika Rządowego Pełnomocnika ds. Polityki Antykorupcyjnej, ich pierwszego zastępcy, zastępcy;

6) członka Wyższej Rady Sądownictwa (oprócz Przewodniczącego Sądu Najwyższego Ukrainy), członka Wyższej Komisji Kwalifikacyjnej Sędziów Ukrainy, Naczelnika Państwowej Administracji Sądowej Ukrainy, jego pierwszego zastępcy, zastępcy;

7) naczelnika, zastępcy naczelnika samodzielnego strukturalnego oddziału centralnego organu (aparatu) Prokuratury Generalnej Ukrainy, Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Służby Wywiadu Zagranicznego Ukrainy, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, organu centralnego władzy wykonawczej, która zapewnia kształtowanie oraz realizuje państwową politykę podatkową i/lub politykę celną, milicji podatkowej;

8) naczelnika, zastępcy naczelnika terytorialnego (regionalnego) organu prokuratury Ukrainy, Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, organu centralnego władzy wykonawczej, która zapewnia kształtowanie oraz realizuje państwową politykę podatkową i/lub politykę celną, milicji podatkowej w Autonomicznej Republice Krymu, obwodach, miastach Kijowie i Sewastopolu;

9) Przewodniczącego Rady Ministrów Autonomicznej Republiki Krymu, naczelnika obwodowej, Kijowskiej lub Sewastopolskiej miejskiej administracji państwowej, ich pierwszych zastępców, zastępców, naczelnika rejonowej administracji państwowej, rejonowej administracji państwowej w mieście Kijowie;

10) Naczelnika Sztabu Generalnego - Głównodowodzącego Sił Zbrojnych Ukrainy, Dowódcy Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych Ukrainy, Dowódcy Powietrznych Sił Zbrojnych Ukrainy, Dowódcy Morskich Sił Zbrojnych Ukrainy, ich pierwszego zastępcy.

2. Zakaz, przewidziany w paragrafie trzecim artykułu 1 niniejszej Ustawy, stosuje się do osób, które zajmowały stanowisko (stanowiska) w okresie od 21 listopada 2013 roku do 22 lutego 2014 roku i nie były zwolnione w tym okresie z odpowiedniego stanowiska (stanowisk) na własne życzenie:

1) Sekretarza Rady Bezpieczeństwa Krajowego i Obrony Ukrainy, Premiera Ukrainy, Pierwszego Wicepremiera Ukrainy, Wicepremiera Ukrainy, ministra, naczelnika centralnego organu władzy wykonawczej, który nie wchodzi w skład Gabinetu Ministrów Ukrainy, Prezesa Narodowego Banku Ukrainy, Przewodniczącego Antymonopolowego Komitetu Ukrainy, Przewodniczącego Funduszu Mienia Państwowego Ukrainy, Przewodniczącego Państwowego Komitetu ds. Telewizji i Radiofonii Ukrainy, Prokuratora Generalnego Ukrainy, Przewodniczącego Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Przewodniczącego Służby Wywiadu Zagranicznego Ukrainy, naczelnika Urzędu Obrony Państwowej Ukrainy, naczelnika centralnego organu władzy wykonawczej, która zapewnia kształtowanie oraz realizuje państwową politykę podatkową i/lub politykę celną, milicji podatkowej, organu centralnego władzy wykonawczej, który zapewnia kształtowanie oraz realizuje politykę państwową w zakresie obrony cywilnej, Naczelnika Administracji Prezydenta Ukrainy, Przewodniczącego Administracji Państwowej i zarządzania sprawami Ukrainy, Kierownika Sekretariatu Gabinetu Ministrów Ukrainy, Pełnomocnika rządowego pełnomocnika ds. polityki antykorupcyjnej, ich pierwszego zastępcy, zastępcy;

2) członka Wyższej Rady Sądownictwa (oprócz Przewodniczącego Sądu Najwyższego Ukrainy), członka Wyższej Komisji Kwalifikacyjnej Sędziów Ukrainy, Naczelnika Państwowej Administracji Sądowej Ukrainy, jego pierwszego zastępcy, zastępcy;

3) naczelnika, zastępcy naczelnika samodzielnego strukturalnego oddziału centralnego organu (aparatu) Prokuratury Generalnej Ukrainy, Służby bezpieczeństwa Ukrainy, Służby Wywiadu Zagranicznego Ukrainy, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, organu centralnego władzy wykonawczej, która zapewnia kształtowanie oraz realizuje państwową politykę podatkową i/lub politykę celną, milicji podatkowej;

4) naczelnika, zastępcy naczelnika terytorialnego (regionalnego) organu prokuratury Ukrainy, Służby Bezpieczeństwa Ukrainy, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, organu centralnego władzy wykonawczej, która zapewnia kształtowanie oraz realizuje państwową politykę podatkową i/lub politykę celną, milicji podatkowej w Autonomicznej Republice Krymu, obwodach, miastach Kijowie i Sewastopolu, rejonach w mieście Kijowie;

5) Przewodniczącego Rady Ministrów Autonomicznej Republiki Krymu, naczelnika

obwodowej, Kijowskiej lub Sewastopolskiej miejskiej administracji państwowej, ich pierwszych zastępców, zastępców, naczelnika rejonowej administracji państwowej, rejonowej administracji państwowej w mieście Kijowie ;

6) Naczelnika Sztabu Generalnego - Głównodowodzącego Sił Zbrojnych Ukrainy, Dowódcy Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych Ukrainy, Dowódcy Powietrznych Sił Zbrojnych Ukrainy, Dowódcy Morskich Sił Zbrojnych Ukrainy, ich pierwszego zastępcy, zastępcy;

7) przewodniczącego lub członka komisji krajowej, która dokonuje państwowej regulacji naturalnych monopolii, państwowej regulacji w zakresie łączności i informatyzacji, rynków papierów wartościowych i usług finansowych;

8) dyrektora przedsiębiorstwa państwowego, które należy do sfery administracji podmiotu świadczenia usług administracyjnych, które zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem dokonuje czynności, koniecznych do świadczenia usług administracyjnych;

9) pracownika organów wymiaru sprawiedliwości, który brał udział w zwolnionych z odpowiedzialności karnej lub administracyjnej zgodnie z Ustawą Ukrainy "O usuwaniu negatywnych skutków i niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, które miały miejsce w czasie przeprowadzania zgromadzeń pokojowych" z dnia 29 stycznia 2014 roku Nr 737-VII, Ustawy Ukrainy "O niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, miały miejsce w czasie przeprowadzenia zgromadzeń pokojowych, i uznania ich za takie, które utraciły moc niektórych ustaw Ukrainy" z dnia 21 lutego 2014 roku Nr 743VII;

10) pracownika organu wymiaru sprawiedliwości, którzy składał i/lub swoim działaniem czy zaniechaniem sprzyjał składaniu raportów, protokołów wykroczeń administracyjnych, zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa kryminalnego, sporządzania aktów oskarżenia w stosunku do osób, zwolnionych z odpowiedzialności karnej lub administracyjnej zgodnie z Ustawą Ukrainy "O usuwaniu negatywnych skutków i niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, które miały miejsce w czasie przeprowadzania zgromadzeń pokojowych" z dnia 29 stycznia 2014 roku Nr 737 - VII, Ustawy Ukrainy "O niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, miały miejsce w czasie przeprowadzenia zgromadzeń pokojowych, i uznania ich za takie, które utraciły moc niektórych ustaw Ukrainy" z dnia 21 lutego 2014 roku Nr743VII;

11) organu śledczego postępowania przed-sądowego, oficera dochodzeniowego, pracownika operacyjnego, inspektora, który przeprowadzał czynności śledcze i operacyjne w stosunku do osób, zwolnionych z odpowiedzialności karnej lub administracyjnej zgodnie z Ustawą Ukrainy "O usuwaniu negatywnych skutków i niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, które miały miejsce w czasie przeprowadzania zgromadzeń pokojowych" z dnia 29 stycznia 2014 roku Nr 737 - VII, Ustawy Ukrainy "O niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, miały miejsce w czasie przeprowadzenia zgromadzeń pokojowych, i uznania ich za takie, które utraciły moc niektórych ustaw Ukrainy" z dnia 21 lutego 2014 roku Nr743VII;

12) pracownika organu prokuratury, który sprawował nadzór procesualny, składał wnioski i zawiadomienia, podtrzymywał wnioski o zastosowanie środków ostrożności, podtrzymywał oskarżenie państwowe w sądzie w stosunku do osób, zwolnionych z odpowiedzialności karnej lub administracyjnej zgodnie z Ustawą Ukrainy "O usuwaniu negatywnych skutków i niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, które miały miejsce w czasie przeprowadzania zgromadzeń pokojowych" z dnia 29 stycznia 2014 roku Nr 737 - VII, Ustawy Ukrainy "O niedopuszczeniu do prześladowania

i karania osób w związku z wydarzeniami, miały miejsce w czasie przeprowadzenia zgromadzeń pokojowych, i uznania ich za takie, które utraciły moc niektórych ustaw Ukrainy" z dnia 21 lutego 2014 roku Nr 743/VII;

13) sędziego, który wydał postanowienie o wyrażeniu zgody na zatrzymanie w celu doprowadzenia, o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci aresztowania tymczasowego, podjął decyzję o pociągnięciu do odpowiedzialności administracyjnej lub karnej osób, zwolnionych z odpowiedzialności karnej lub administracyjnej zgodnie z Ustawą Ukrainy "O usuwaniu negatywnych skutków i niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, które miały miejsce w czasie przeprowadzania zgromadzeń pokojowych" z dnia 29 stycznia 2014 roku Nr 737 - VII, Ustawy Ukrainy "O niedopuszczeniu do prześladowania i karania osób w związku z wydarzeniami, miały miejsce w czasie przeprowadzenia zgromadzeń pokojowych, i uznania ich za takie, które utraciły moc niektórych ustaw Ukrainy" z dnia 21 lutego 2014 roku Nr 743/VII.

3. Zakaz, przewidziany w paragrafie czwartym artykułu 1 niniejszej Ustawy, stosuje się do sędziów, którzy wydawali postanowienia o wyrażeniu zgody na zatrzymanie w celu doprowadzenia, o zastosowaniu środków zapobiegawczych w postaci tymczasowego aresztowania, wydawali wyroki oskarżycielskie, zostawiali je bez zmian w stosunku do osób, do których zastosowano całkowitą indywidualną amnestię na mocy Ustawy Ukrainy "O wniesieniu zmian do Ustawy Ukrainy "O zastosowaniu amnestii na Ukrainie" odnośnie całkowitej rehabilitacji więźniów politycznych z dnia 27 lutego 2014 roku Nr 792-VII , współpracowników organów spraw wewnętrznych, prokuratury i innych organów wymiaru sprawiedliwości, którzy swoimi decyzjami, działaniami lub bezczynnością dokonywali czynności (i/lub sprzyjali ich dokonaniu), mające na celu udowodnienie przestępstwa karnego i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej osób, w stosunku do których zastosowano całkowitą indywidualną amnestię na mocy Ustawy Ukrainy "O wniesieniu zmian do Ustawy Ukrainy "O zastosowaniu amnestii na Ukrainie" odnośnie całkowitej rehabilitacji więźniów politycznych z dnia 27 lutego 2014 roku Nr 792 - VII.

4. Zakaz, przewidziany w paragrafie trzecim artykułu 1 niniejszej Ustawy, stosuje się do osób, które:

1) były wybrane i pracowały na kierowniczych stanowiskach Partii Komunistycznej Związku Radzieckiego, Komunistycznej Partii Ukrainy i innych sojuszniczych republik byłego ZSRR, począwszy od stanowiska sekretarza komitetu rejonowego i wyżej;

2) były wybrane i pracowały na stanowiskach kierowniczych, począwszy od stanowiska sekretarza CK WLKZM i wyżej;

3) były pracownikami etatowymi lub tajnymi agentami w KGB ZSRR, KGB USRR, KGB innych sojuszniczych republik byłego ZSRR, pracowały w Głównym urzędzie wywiadowczym Ministerstwa Obrony ZSRR, ukończyły wyższe placówki oświatowe KGB ZSRR (oprócz specjalności technicznych).

5. Zakaz, przewidziany w paragrafie czwartym artykułu 1 niniejszej Ustawy, stosuje się do osób służbowych i urzędników organów władzy państwowej oraz organów samorządu lokalnego (prócz osób, wymienionych w paragrafach pierwszym - czwartym niniejszego artykułu), które, zajmując odpowiednie stanowisko w okresie od 25 lutego 2010 roku do 22 lutego 2014 roku, swoimi decyzjami, działaniem lub bezczynnością, co zostało ustanowione w stosunku do nich w orzeczeniu sądowym, które nabrało mocy prawnej, dokonywały czynności, skierowanych na uzurpację władzy przez Prezydenta Ukrainy Wiktora Janukowycza, podkopując podstawy bezpieczeństwa krajowego, obrony lub terytorialnej jednolitości Ukrainy, co pociągnęło za sobą naruszenie praw i swobód człowieka.

6. Zakaz, przewidziany w paragrafie czwartym artykułu 1 niniejszej Ustawy, stosuje się do osób służbowych i urzędników organów władzy państwowej oraz organów samorządu lokalnego, w tym sędziów, pracowników organów spraw wewnętrznych, prokuratury Ukrainy i innych organów wymiaru sprawiedliwości, które swoimi decyzjami, działaniami lub bezczynnością, co zostało ustanowione w stosunku do nich w orzeczeniu sądowym, które nabrało mocy prawnej wykonywały czynności, mające na celu przeszkodzenie w realizacji konstytucyjnego prawa obywateli Ukrainy do pokojowego gromadzenia się i przeprowadzania zgromadzeń, wieców, marszy oraz demonstracji lub które były wysłane w celu wyrządzenia szkody życiu, zdrowiu, mieniu osób fizycznych w okresie od 21 listopada 2013 roku do 22 lutego 2014 roku.

7. Zakaz, przewidziany w paragrafie czwartym artykułu 1 niniejszej Ustawy, stosuje się do osób służbowych i urzędników organów władzy państwowej oraz organów samorządu lokalnego, w tym sędziów, pracowników organów spraw wewnętrznych, prokuratury i innych organów wymiaru sprawiedliwości, w stosunku do których uprawomocnione orzeczenie sądu, ustanowiło, że były one:

1) współpracowały ze służbami specjalnymi innych państw jako tajni informatorzy lub pomocnicy w operacyjnym otrzymywaniu informacji;

2) swoimi decyzjami, działaniami lub bezczynnością dokonywali czynności (i/lub sprzyjały ich dokonaniu), skierowanych na podkopanie podstaw bezpieczeństwa krajowego, obrony lub terytorialnej jednolitości Ukrainy;

3) wzywały publicznie do naruszenia terytorialnej jednolitości i suwerenności Ukrainy;

4) rozpałały wrogość międzynarodową ;

5) swoimi niezgodnymi z prawem decyzjami, działaniem lub bezczynnością doprowadziły do naruszenia praw człowieka i podstawowych wolności, przyznanych na mocy decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

8. Zakaz, przewidziany w paragrafie trzecim artykułu 1 niniejszej Ustawy, stosuje się do osób, sprawdzenie w stosunku do których ustanowiło niewiarygodność informacji dotyczących posiadanego majątku (praw majątkowych), odnotowanych w złożonych przez nich za poprzedni rok deklaracjach majątkowych, dochodowych, o wydatkach i zobowiązaniach o charakterze finansowym, sporządzonych na formularzu, ustalonym przez Ustawę Ukrainy "O zasadach zapobiegania i przeciwdziałania korupcji", i/lub niezgodności wartości majątku (praw majątkowych), wskazanego (wskazanych) w ich deklaracjach, nabytego (nabytych) podczas pozostawania na stanowiskach, określonych w punktach 1-10 paragrafu pierwszego artykułu 2 niniejszej Ustawy, z dochodami, otrzymanymi z legalnych źródeł.

9. Sądy powszechne przy wydawaniu postanowień w sprawach i w stosunku do osób, o których mowa w paragrafach pięć - siedem niniejszego artykułu, stosują przepisy niniejszej Ustawy i wprowadzają Zakaz, przewidziany w paragrafie czwartym artykułu 1 niniejszej Ustawy, jak również podają odpowiednie orzeczenie Państwowej sądowej administracji Ukrainy w celu wysłania go do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy i wniesienia informacji do Jedyne go państwowego rejestru osób, w stosunku do których zastosowano przepisy Ustawy Ukrainy "O oczyszczeniu władzy".

10. Przy wydawaniu wyroków w sprawach i w stosunku do osób, o których mowa w paragrafach pięć - siedem niniejszego artykułu, sądy wyznaczają Zakaz, przewidziany w paragrafie czwartym artykułu 1 niniejszej Ustawy, jako główną lub dodatkową karę zgodnie z przepisami Kodeksu Karnego Ukrainy. W razie wydania zakazu, przewidzianego w paragrafie czwartym artykułu 1 niniejszej Ustawy, jako dodatkowej kary, okres takiego zakazu wynosi pięć lat.

Artykuł 4. Oświadczenia osób służbowych lub urzędników

1. Osoby, które znajdują się na stanowiskach, określonych w punktach 1-10 części pierwszego artykułu 2 niniejszej Ustawy, składają do naczelnika lub organu, wymienionego w części czwartej 5 artykułu niniejszej Ustawy, własnoręcznie napisane oświadczenie, w którym informują o tym, że w stosunku do nich stosuje się zakazy, określone w paragrafie trzecim lub czwartym 1 artykułu niniejszej Ustawy, lub informują o tym, że do nich nie stosuje się odpowiednie zakazów, i o zgodzie na przeprowadzenie weryfikacji, zgodę na ogłoszenie informacji na ich temat zgodnie z niniejszą Ustawę (dalej - oświadczenie).

2. Oświadczenie składa się najpóźniej na dziesiąty dzień o dnia rozpoczęcia przeprowadzenia weryfikacji w odpowiednim organie, w przedsiębiorstwie zgodnie z planem przeprowadzenia weryfikacji, którego zatwierdzenie przewidziano w punkcie 3 par. drugiego artykułu 5 niniejszej Ustawy.

3. Niezłożenie oświadczenia w terminie, przewidzianym w paragrafie drugim niniejszego artykułu, stanowi podstawę do zwolnienia osoby z zajmowanego stanowiska nie później jak na trzeci dzień po upływie terminu na złożenie oświadczenia i zastosowanie do niego zakazu, przewidzianego w paragrafie trzecim artykułu 1 niniejszej Ustawy.

Złożenie oświadczenia, w którym osoba informuje o tym, że w stosunku do niej stosuje się zakaz, wymieniony w paragrafie trzecim lub czwartym 1 artykułu niniejszej Ustawy, stanowi podstawę do zwolnienia osoby z zajmowanego stanowiska nie później jak na trzeci dzień po złożeniu takiego oświadczenia i zastosowania do niej odpowiedniego zakazu.

Artykuł 5. Przeprowadzenie weryfikacji

1. Organem, upoważnionym do zapewnienia przeprowadzenia weryfikacji, przewidzianej przez niniejszą Ustawę, jest Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy.

Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy najpóźniej w ciągu miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej Ustawy utworzy doradczy organ społeczny ds. lustracji przy Ministerstwie Sprawiedliwości Ukrainy w celu zapewnienia sprawowania społecznej kontroli nad procesem oczyszczenia władzy (lustracji), w skład którego powinni wchodzić przedstawiciele mass mediów oraz przedstawiciele społeczeństwa.

2. Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej Ustawy opracowuje i przekazuje w celu zatwierdzenia przez Gabinet Ministrów Ukrainy:

1) wykaz organów, które dokonują sprawdzenia wiarygodności odpowiednich informacji dotyczących zastosowania zakazów, o których mowa w par. trzecim i czwartym 1 artykułu niniejszej Ustawy, zgodnie z ich kompetencjami;

2) tryb przeprowadzenia weryfikacji, przewidzianej przez niniejszą Ustawę;

3) plan przeprowadzenia weryfikacji z każdego organu władzy państwowej oraz organu samorządu lokalnego, przedsiębiorstwa, w którym pracują osoby wymienione w punktach 1-10 paragrafu pierwszego artykułu 2 niniejszej Ustawy, zgodnie z kolejnością, określoną w paragrafie szóstym niniejszego artykułu.

3. Podane przez Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy projekty dokumentów, określonych w paragrafie drugim niniejszego artykułu, Gabinet Ministrów Ukrainy zatwierdza najpóźniej na dziesiąty dzień po zgłoszeniu przez Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy

i w ciągu dziesięciu dni od dnia ich zatwierdzenia ogłasza się je na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy.

Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy najpóźniej na dziesiąty dzień od dnia zatwierdzenia przez Gabinet Ministrów Ukrainy wykazu organów, o którym mowa w punkcie 1 części drugiej niniejszego artykułu, umieszcza na swojej oficjalnej stronie internetowej informację o adresie pocztowym i elektronicznym, podaje numer kontaktowy telefonu do każdego z organów władzy państwowej, do kompetencji których należy przeprowadzenie weryfikacji, jak również doradczego społecznego organu ds. lustracji przy Ministerstwie Sprawiedliwości Ukrainy, do którego osoby fizyczne i osoby prawne w ciągu miesiąca od dnia rozpoczęcia przeprowadzania weryfikacji mogą przekazać informację o osobie, w stosunku do której przeprowadzana jest weryfikacja, dotyczące zastosowania dla niej zakazów, przewidzianych przez niniejszą Ustawę. Taka informacja, przekazana przez osoby fizyczne i osoby prawne, podlega rozpatrzeniu przez organy władzy państwowej, do kompetencji których należy przeprowadzenie weryfikacji.

4. Organizację przeprowadzenia weryfikacji osób (oprócz sędziów zawodowych i osób, wymienionych w akapicie trzecim niniejszego paragrafu) powierza się dyrektorowi odpowiedniego organu, do uprawnień którego należy zwolnienie ze stanowiska osoby, w stosunku do której następuje weryfikacja.

Organizację przeprowadzenia weryfikacji zawodowych sędziów powierza się Prezesowi sądu, w którym dany sędzia pracuje.

Organizację przeprowadzenia weryfikacji członków Wyższej Rady Sądownictwa, Wyższej Komisji Kwalifikacyjnej Sędziów Ukrainy, Centralnej Komisji Wyborczej, Rady Krajowej Ukrainy ds. telewizji i radiofonii powierza się dyrektorowi organu, w którym dana osoba pracuje.

5. Weryfikacji podlega:

1) wiarygodność podanych w oświadczeniu informacji dotyczących niezastosowania zakazów, przewidzianych w paragrafie trzecim i czwartym 1 artykułu niniejszej Ustawy;

2) wiarygodność informacji dotyczących posiadania majątku (praw majątkowych) i zgodności wartości majątku (praw majątkowych), podanego (podanych) w deklaracji o majątku, dochodach, wydatkach i zobowiązaniach o charakterze finansowym, złożonej przez osobę za ubiegły rok na formularzu, ustanowionym przez Ustawę Ukrainy "O zasadach zapobiegania i przeciwdziałania korupcji" (dalej - deklaracja), nabytego (nabytych) podczas pozostawania na stanowiskach, określonych w punktach 1-10 paragrafu pierwszego artykułu 2 niniejszej Ustawy, z dochodami, otrzymanymi z legalnych źródeł.

6. Weryfikację przeprowadza się w następującej kolejności:

1) Ministra Sprawiedliwości Ukrainy, osób służbowych i urzędników Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy, dyrektorów, osób służbowych i urzędników organów, określonych w punkcie 1 paragrafu drugiego niniejszego artykułu;

2) dyrektorów organów, określonych w punktach 1-10 paragrafu pierwszego artykułu 2 niniejszej Ustawy;

3) zastępców dyrektorów organów, określonych w punktach 1-10 paragrafu pierwszego artykułu 2 niniejszej Ustawy, dyrektorów ich oddziałów strukturalnych, dyrektorów ich organów terytorialnych (regionalnych) oraz osób, wymienionych w punkcie 9 paragrafu pierwszego artykułu 2 niniejszej Ustawy;

4) pozostałych osób, wymienionych w punktach 1-10 paragrafu pierwszego 2 artykułu

niniejszej Ustawy.

7. Dyrektor organu, wymieniony w paragrafie czwartym niniejszego artykułu, najpóźniej na trzeci dzień po otrzymaniu oświadczenia wysyła do odpowiedniego organu rejonowego, miejskiego (w przypadku miast obwodowych), rejonowego w miastach, organów terytorialnych władzy państwowej według miejsca zamieszkania weryfikowanej osoby, do kompetencji których należy przeprowadzenie weryfikacji odpowiednich informacji, określonych w punkcie 1 paragrafu piątego niniejszego artykułu, zapytanie o weryfikację informacji dotyczących osoby, w stosunku do której przeprowadzana jest weryfikacja, do którego dołącza się kopię oświadczenia.

Do odpowiedniego rejonowego, miejskiego (w przypadku miast obwodowych), rejonowego w miastach organu terytorialnego państwowej władzy w miejscu zamieszkania osoby, do kompetencji którego należy przeprowadzenie weryfikacji informacji, określonych w punkcie 2 paragrafu piątego niniejszego artykułu, dyrektor organu, określony w paragrafie czwartym niniejszego artykułu, najpóźniej na trzeci dzień po otrzymaniu oświadczenia wysyła zapytanie o weryfikację odpowiednich informacji dotyczących osoby, w stosunku do której przeprowadza się weryfikację, do którego dołącza się kopię deklaracji osoby.

Zapytania, wymienione w akapicie pierwszym i drugim niniejszego paragrafu, wysyła się jednocześnie.

W tym samym dniu dyrektor organu, wspomniany w paragrafie czwartym niniejszego artykułu, wysyła informację do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy o rozpoczęciu przechodzenia weryfikacji przez osobę, którą najpóźniej na piąty dzień od momentu jej otrzymania umieszcza się na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy z podaniem dnia rozpoczęcia przechodzenia weryfikacji.

8. Dzień wysłania odpowiednich zapytań i dołączonych do nich dokumentów, jak również wysłanie informacji do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy jest dniem rozpoczęcia przechodzenia weryfikacji.

9. Informacja o rozpoczęciu przechodzenia weryfikacji przez osobę oraz kopię jej oświadczenia i deklaracji (oprócz informacji, które zostały zaliczone przez ustawę do informacji z ograniczonym dostępem) umieszcza się w ciągu trzech dni po otrzymaniu oświadczenia na oficjalnej stronie internetowej organu, do pełnomocnictw którego należy zwolnienie ze stanowiska osoby, w stosunku do której przeprowadzana jest weryfikacja.

10. W przypadku ustanowienia na podstawie wyników weryfikacji niewiarygodności informacji, określonych w punkcie 2 paragrafu piątego niniejszego artykułu, organ, który przeprowadzał weryfikację, w ciągu trzech dni roboczych od dnia ujawnienia wszystkich niewiarygodności i/lub niezgodności, lecz nie później niż na trzydziesty dzień od dnia otrzymania zapytania i kopii deklaracji osoby, informuje o nich osobie, w stosunku do której przeprowadzana jest weryfikacja. Osoba, w stosunku do której przeprowadzana jest weryfikacja, nie później niż na piętnasty dzień od dnia otrzymania przez nią odpowiedniej informacji, udziela pisemnego objaśnienia takich faktów i przekazuje dokumenty potwierdzające, które są obowiązkowe dla rozpatrzenia i uwzględnienia przez odpowiedni organ przy przygotowaniu wniosku weryfikacyjnego.

11. Organ, który przeprowadzał weryfikację, wysyła wniosek o wynikach weryfikacji, podpisany przez dyrektora takiego organu (lub osobę, które pełni jego obowiązki), kierownikowi organu, wspomnianego w paragrafie czwartym niniejszego artykułu, nie później niż na sześćdziesiąty dzień od dnia rozpoczęcia przechodzenia weryfikacji.

Taki wniosek może zostać zaskarżony przez osobę w trybie sądowym.

12. W razie ustanowienia na podstawie wyników weryfikacji osoby niewiarygodności informacji, określonych w punktach 1 i/lub 2 paragrafu piątego niniejszego artykułu, organ, który przeprowadzał weryfikację, wysyła kopię wniosku o wynikach weryfikacji do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy w celu oficjalnego ogłoszenia na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy informacji o nadejściu takiego wniosku i wniesieniu do Jedyne go państwowego rejestru osób, w stosunku do których zastosowano przepisy Ustawy Ukrainy "O oczyszczeniu władzy", nie później niż w termin trzech dni od dnia otrzymania takiego wniosku.

13. W razie ustanowienia w czasie weryfikacji zawodowego sędziego niewiarygodności informacji, określonych w punkcie 1 i/lub 2 paragrafu piątego niniejszego artykułu, organ, który przeprowadzał weryfikację, wysyła kopię wniosku o wynikach weryfikacji do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy, które w terminie trzech dni od dnia otrzymania takiego wniosku wysyła go {do Wyższej Rady Sprawiedliwości i/lub Wyższej Komisji Kwalifikacyjnej Sędziów Ukrainy i zwraca się z propozycją zaakceptowania zgłoszenia o zwolnienie sędziego ze stanowiska.

Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy dla celów niniejszej Ustawy jest podmiotem zwracającym się w stosunku do składania zgłoszeń o zwolnienie sędziów.

14. Dyrektor organu, wspomniany w paragrafie czwartym niniejszego artykułu, na podstawie wniosku z wyników weryfikacji, który ustanowił niewiarygodność informacji, określonych w punkcie 1 i/lub 2 paragrafu piątego niniejszego artykułu, nie później niż na trzeci dzień od dnia otrzymania takiego wniosku, kierując się przepisami części trzeciej lub czwartej artykułu 1 niniejszej Ustawy, zwalnia taką osobę z zajmowanego stanowiska lub nie później, niż na trzeci dzień od dnia jego otrzymania wysyła taki wniosek dyrektorowi organu (organowi), do uprawnień którego należy zwolnienie i zainicjowanie zwolnienia ze stanowiska osoby, w stosunku do której została przeprowadzona weryfikacja, w celu jej zwolnienia ze stanowiska w trybie ustanowionym przez ustawę nie później niż na dziesiąty dzień od dnia otrzymania wniosku.

15. Wszystkie materiały weryfikacji, które nadeszły do dyrektora organu, wspomnianego w paragrafie czwartym niniejszego artykułu, dołącza się do akt osobowych osoby, w stosunku do której została przeprowadzona weryfikacja.

Artykuł 6. Wnioski osób, pretendujących do zajęcia stanowiska

1. Osoba, która pretenduje do zajęcia stanowiska, określonego punktami 1-10 paragrafu pierwszego artykułu 2 niniejszej Ustawy (oprócz obywateli, powoływanych do wojska na podstawie poboru do składu oficerskiego i do służby wojskowej na podstawie poboru w czasie mobilizacji, na odrębny okres, lub są powołane realizacji zobowiązań z tytułu stanowisk, przewidzianych etatami okresu wojennego, na terytorium przeprowadzania operacji antyterrorystycznej), składa własnoręcznie napisane pisemne oświadczenie, w którym informuje o tym, że w stosunku do niej nie mają zastosowania zakazy, określone paragrafem trzecim lub czwartym 1 artykułu niniejszej Ustawy, i o zgodzie na przejście weryfikacji, zgodę na ogłoszenie informacji na jej temat zgodnie z niniejszą Ustawą.

2. Informacje, zawarte w oświadczeniu, wspomnianym w paragrafie pierwszym niniejszego artykułu, sprawdza się podczas przeprowadzenia specjalnej weryfikacji zgodnie z artykułem 11 Ustawy Ukrainy "O zasadach zapobiegania i przeciwdziałania korupcji" na zasadach i w terminach, określonych przez niniejszą Ustawę.

3. Ustanowienie przez weryfikację faktu przynależności osoby do wykazu osób, w stosunku do których stosuje się zakazy, określone w paragrafie trzecim lub czwartym 1 artykułu niniejszej

Ustawy, stanowi podstawę do odmowy mianowania takiej osoby na stanowisko, na które ona претенduje.

Artykuł 7. Jedyne państwowy rejestr osób, w stosunku do, których mają zastosowanie przepisy Ustawy Ukrainy "O oczyszczeniu władzy"

1. Informacje o osobach, w stosunku do których został ustanowiony Zakaz, przewidziany w paragrafie trzecim lub czwartym1 artykułu niniejszej Ustawy, wnoszą się do Jedynego państwowego rejestru osób, w stosunku do których mają zastosowanie przepisy Ustawy Ukrainy "O oczyszczeniu władzy" (dalej - Rejestr), który tworzy i prowadzi Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy.

Regulamin Rejestru, tryb jego tworzenia oraz prowadzenia zatwierdza Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy.

Informacje o osobach, w stosunku do których zastosowano Zakaz, wspomniany w paragrafie czwartym artykułu 1 niniejszej Ustawy, ogłasza się na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy i wnoszą się do Rejestru w ciągu trzech dni roboczych od dnia nadejścia z Państwowej Administracji Sądowej Ukrainy do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy przekazanej z Jedynego państwowego rejestru decyzji sądowych elektronicznej kopii orzeczenia sądu, które nabrało mocy prawnej. Państwowa Administracja Sądowa Ukrainy taką elektroniczną kopię orzeczenia sądu wysyła do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy nie później jak na dziesiąty dzień od dnia nabrania przez nie mocy prawnej.

2. Informacja z Rejestru o wniesieniu informacji o osobie do Rejestru lub o braku w Rejestrze informacji o takiej osobie podaje się:

na zapytanie organów państwowych, organów władzy Autonomicznej Republiki Krymu, organów samorządu lokalnego w celu przeprowadzenia weryfikacji, przewidzianej przez niniejszą Ustawę, lub specjalistycznej weryfikacji, przewidzianej Ustawą Ukrainy "O zasadach zapobiegania i przeciwdziałania korupcji", informacji o osobach, które претенdują na zajęcie stanowisk, związanych z pełnieniem funkcji państwowych lub w lokalnym samorządzie;

na zapytanie organów wymiaru sprawiedliwości w razie konieczności otrzymania takiej informacji w ramach dochodzenia w sprawie kryminalnej lub administracyjnej lub na zapytanie prokuratora w ramach prowadzenia nadzoru przy zachowaniu odpowiednich wymogów i z zastosowaniem prawa;

podczas kontroli wykazu osób, zwolnionych ze stanowisk w związku z przeprowadzeniem oczyszczenia władzy (lustracji), z informacjami, które są zawarte w Rejestrze;

w razie zwrócenia się osoby fizycznej (osoby przez nią upoważnionej) w sprawie otrzymania informacji na swój temat.

3. Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy nie później niż na trzeci dzień po otrzymaniu informacji, które podlegają wciągnięciu do Rejestru, zapewnia ich ogłoszenie na swojej oficjalnej stronie internetowej i wpisuje je do Rejestru. Otwartymi dla bezpłatnego całodobowego dostępu są takie informacje o osobie, w stosunku do której mają zastosowanie przepisy niniejszej Ustawy :

1) nazwisko, imię, patronimik;

2) miejsce pracy, stanowisko na czas zastosowania przepisu niniejszej Ustawy;

3) informacje o stanie przechodzenia weryfikacji przez osobę, jak również informacje o wpłynięciu wniosków z wyników weryfikacji, które świadczą o występowaniu podstaw dla zastosowania w stosunku do osoby, która przechodziła weryfikację, zakazów, określonych w

artykule 1 niniejszej Ustawy;

4) czas, w ciągu którego osoby dotyczy Zakaz, przewidziany w paragrafie trzecim lub czwartym 1 artykułu niniejszej Ustawy.

Wskazane informacje nie należą do informacji poufnych o osobie i dostęp do nich nie może być ograniczony.

Artykuł 8. Kontrola nad wykonaniem niniejszej Ustawy

1. Rada Najwyższa Ukrainy sprawuje parlamentarną kontrolę nad wykonaniem niniejszej Ustawy w ramach, określonych przez Konstytucję Ukrainy.

Pozostałe organy władzy państwowej sprawują kontrolę nad wykonaniem niniejszej Ustawy w ramach pełnomocnictw i w sposób, przewidziany w Konstytucji oraz w ustawach Ukrainy.

PRZEPISY KOŃCOWE I PRZEJŚCIOWE

1. Niniejsza Ustawa nabiera mocy prawnej od dnia, następnego po dniu jej opublikowania.

2. Należy ustalić, że w ciągu dziesięciu dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej Ustawy dyrektor organu (organ), do uprawnień, którego należy zwolnienie i/lub zainicjowanie zwolnienia ze stanowiska osób, w stosunku do których stosuje się zakaz, wspomniany w paragrafie trzecim 1 artykułu niniejszej Ustawy, na podstawie kryteriów, określonych w paragrafie pierwszym artykułu 3 niniejszej Ustawy, na podstawie informacji, posiadanych w aktach osobistych tych osób:

1) zwalnia te osoby ze stanowisk lub wysyła dyrektorowi organu (organowi), do uprawnień którego należy zwolnienie ze stanowiska takich osób, odpowiednie dokumenty w celu ich zwolnienia nie później niż na 10 dni roboczych od dnia otrzymania takich dokumentów,;

2) informuje Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy o ich zwolnieniu ze stanowisk i udziela odpowiednich informacji o zastosowaniu w stosunku do takich osób zakazu, określonego w paragrafie trzecim artykułu 1 niniejszej Ustawy, w celu ich ogłoszenia na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy i wniesienia do Jedyne go państwowego rejestru osób, w stosunku do których zastosowano przepisy Ustawy Ukrainy "O oczyszczeniu władzy", na zasadach i w terminie, określonym przez niniejszą Ustawę.

3. Ustawy oraz inne akty normatywne i prawne stosuje się w części, która nie przeczy danej Ustawie.

4. Należy wnieść zmiany do następujących aktów ustawodawczych Ukrainy :

1) do 3 artykułu 6 Kodeksu przepisów pracy Ukrainy (Biuletyn Rady Najwyższej USRR, z 1971 r., uzupełnienie do Nr 50, art. 375):

paragraf pierwszy uzupełnić o punkt 72 o następującej treści:

<<72) z podstaw, przewidzianych Ustawą Ukrainy "O oczyszczeniu władzy">>;

Paragraf drugi uzupełnić o słowa <<a w przypadku, przewidzianym w punkcie 72, osoba podlega zwolnieniu ze stanowiska w trybie określonym przez Ustawę Ukrainy " O oczyszczeniu władzy">>;

2) paragraf pierwszy artykułu 55 Kodeksu karnego Ukrainy (Biuletyn Rady Najwyższej Ukrainy, z 2001 r., Nr 25²26, art. 131) uzupełnić o drugi akapit o następującej treści:

<<Pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk jako dodatkową karę w

sprawach, określonych Ustawą Ukrainy "O oczyszczeniu władzy", wyznacza się na okres pięciu lat>>;

3) paragraf pierwszy artykułu 53 Ustawy Ukrainy "O systemie sędziowskim i statusie sędziów" (Biuletyn Rady Najwyższej Ukrainy, z 2010 r., Nr 41-45, art. 529) przedstawić w następującej redakcji:

<<1. Pozostawanie na stanowisku sędziego jest sprzeczne z zajmowaniem stanowiska w jakimkolwiek innym organie władzy państwowej, organie samorządu lokalnego i z mandatem przedstawicielskim, jak również w przypadku, jeżeli sędzia jest osobą, w stosunku do której mają zastosowanie zakazy, przewidziane w artykule 1 Ustawy Ukrainy " O oczyszczeniu władzy">>;

4) paragraf drugi artykułu 11 Ustawy Ukrainy " O zasadach zapobiegania i przeciwdziałania korupcji" (Biuletyn Rady Najwyższej Ukrainy, z 2011 r., Nr 40, art. 404) uzupełnić o punkt 6 o następującej treści:

<<6) rozpowszechnienie na osobę zakazu zajmowania odpowiedniego stanowiska, przewidzianego przepisami Ustawy Ukrainy "O oczyszczeniu władzy">>.

Przewodniczący Rady Najwyższej

Ukrainy

O. TURCZYNOW

Kijów

16 września 2014 roku

Nr 1682/VII

Fundacja Otwarty Dialog powstała w Polsce w 2009 roku z inicjatywy Lyudmyly Kozlovskiej, pełniącej obecnie funkcję Prezesa Zarządu Fundacji. Do celów statutowych Fundacji należą obrona praw człowieka, demokracji i praworządności na obszarze postsowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem największych krajów WNP: Rosji, Kazachstanu i Ukrainy.

Fundacja realizuje swoje cele poprzez organizację misji obserwacyjnych, w tym obserwacji wyborów i monitorowanie stanu przestrzegania praw człowieka w krajach WNP. Na ich podstawie powstają raporty i sprawozdania dystrybuowane następnie wśród instytucji UE, OBWE i innych organizacji międzynarodowych, resortów spraw zagranicznych i parlamentów krajów UE, ośrodków analitycznych i mediów.

Obok działalności obserwacyjnej i analitycznej, Fundacja prowadzi aktywne działania we współpracy z parlamentarzystami zaangażowanymi w sprawy zagraniczne, prawa człowieka i relacje z krajami WNP w celu wsparcia procesów demokratyzacji i liberalizacji polityki wewnętrznej na obszarze postsowieckim. Do istotnych obszarów działalności Fundacji należą także programy wsparcia więźniów i uchodźców politycznych.

OTWARTY DIALOG